

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KEMER ve KNOKKE (BELÇİKA) KIYILARINDAKİ TURİZM AMAÇLI
YAPILAR ve ÇEVRE ARASINDAKİ GÖRSEL İLİŞKİLERİN ANALİZİ

Hacer MUTLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANA BİLİM DALI

2007

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KEMER ve KNOKKE (BELÇİKA) KIYILARINDAKİ TURİZM AMAÇLI
YAPILAR ve ÇEVRE ARASINDAKİ GÖRSEL İLİŞKİLERİN ANALİZİ

Hacer MUTLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANA BİLİM DALI

2007

**KEMER ve KNOKKE (BELÇİKA) KIYILARINDAKİ TURİZM AMAÇLI
YAPILAR ve ÇEVRE ARASINDAKİ GÖRSEL İLİŞKİLERİN ANALİZİ**

Hacer MUTLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

PEYZAJ MİMARLIĞI ANA BİLİM DALI

Bu tez 2006.02.0121.001 proje numarası ile Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Projeleri Yönetim Birimi tarafından desteklenmiştir.

2007

ÖZET

KEMER ve KNOKKE (BELÇİKA) KIYILARINDAKİ TURİZM AMAÇLI YAPILAR ve ÇEVRE ARASINDAKİ GÖRSEL İLİŞKİLERİN ANALİZİ

HACER MUTLU

Yüksek Lisans Tezi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
Danışman: Yrd. Doç. M. Selçuk Sayan
Nisan 2007, 147 sayfa

Her nesne, görsel ve estetik açıdan renk, form, çizgi ve dokusuyla tanımlanır. Üç boyutlu düşünüldüğünde buna ölçek ögesi de dahil edilebilir. Peyzajın, fiziksel, estetik ve psikolojik açıdan analiz edilmesine dayalı görsel değerlendirmesi için farklı yöntemler geliştirilmiştir.

Bu çalışma kapsamında; kıyıdan algılanan peyzaj(lar)da, ana alışveriş güzergahlarında turizm amaçlı yapılarla çevreleri arasındaki görsel ilişkilerin analizi -renk, doku, form, ölçek, ve konum bağlamında- yapılmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak Kemer ve Knokke'de anketler yapılmıştır. Çalışma alanı olarak Kemer ve Knokke'nin seçilmesinin nedeni, farklı kültürel ve doğal peyzajlara sahip olmalarıdır. Ayrıca seçilen bölgelerde doğal peyzaj dokusu ve tarihsel süreç değerlendirilmiş ve bu sürecin, kültürel, ekonomik faktörlerle birlikte peyzaja ve mimariye nasıl yansıdığını değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak, Kemer ve Knokke'de alınan anket sonuçları birbirini desteklemekle beraber ve farklı yönleri de bulunmaktadır. Yapıların çevre ile bütünleşmesini sağlamak için Kemer'de en fazla "renk" ardından "çizgi ve form"; Knokke'de, en fazla "çizgi ve form" ardından "renk" ve "konum" tercih edilmiştir. Her iki çalışma alanında insanların turizm resortlarında, daha az yapılaşmış doğal peyzajları; az katlı küçük hacimli ya da geleneksel yapıları tercih ettikleri görülmektedir. Bu çalışmanın, peyzaj mimarları ve mimarlar için turizm yapılarının içinde bulundukları peyzaj ile bütünleşmesine ilişkin öneriler sunması öngörülmektedir.

ANAHTAR KELİMELEER: Görsel analiz, peyzaj ve görsel etki değerlendirmesi, turizm bölgeleri

JÜRİ: Yrd. Doç. Dr. M. Selçuk Sayan (Danışman)
Doç. Dr. Sibel Mansuroğlu
Doç. Dr. Adnan Kaplan

ABSTRACT

VISUAL ANALYSIS of the RELATIONSHIP BETWEEN the TOURIST RESORTS and ENVIRONMENT

A CASE STUDY of KEMER (TURKEY) and KNOKKE (BELGIUM) COASTAL LANDSCAPE

HACER MUTLU

MSc. Thesis, Department of Landscape Architecture

Adviser: Asst. Prof. Dr. M. Selçuk Sayan

Nisan 2007, 147 Pages

The visual and aesthetic aspects of any object are defined by its color, form, line and texture, to which might be added compositional reference elements such as scale and spatial character in three dimensional context. Different methodologies have been developed for the visual assessment based on analyzing the landscape's physical, aesthetic and psychological attributes.

In this study, relationship between tourism buildings and their environment are analyzed; across the perceived landscape(s) and main shopping streets in context of color, texture, form, scale and spatial location. For the purpose of the research a photographic-based questionnaire is administered in Kemer and Knokke. These places were chosen as the research area due to their diverse natural and cultural landscapes. Natural landscape and historical process are evaluated and their influence on cultural and economic factors are analyzed.

As the result of the research, questionnaire data collected in Kemer and Knokke have somewhat supported each other, but have different aspects. In Kemer, respondents preferred "colour" and "line and form" where in Knokke, "line and form", "color" and "spatial location" respectively for the integration of the buildings into the surrounding environment. In both cases, people preferred natural landscapes with less structures and low-rise, small and traditional buildings in tourist resorts. It is considered that this study may generate suggestions for landscape architects and architects about the integration of tourism buildings into the landscape.

KEY WORDS: Visual analysis, landscape and visual impact assessment; tourist resorts

COMMITTEE: Asst. Prof. Dr. M. Selçuk Sayan (Adviser)

Assoc. Prof. Dr. Sibel Masuroğlu

Assoc. Prof. Dr. Adnan Kaplan

ÖNSÖZ

Turizm dünyada en çok gelir getiren sektörlerden biri olup, bir çok altyapı ve üstyapı yatırımını gerektirmektedir. Ülkeler turizme yatırım yaparak ve aynı zamanda sahip oldukları doğal, kültürel özelliklerini koruyarak, turizmin ülke ekonomisine katkıda bulunmasını sağlamaya çalışmaktadırlar. Turizmin sürdürülebilirliği açısından doğal yapının, yapısal unsurlarla tahrip edilmemesi gerekmektedir.

Türkiye, turizm açısından önem taşıyan zengin kültürel ve doğal özelliklere sahiptir. Son yıllarda turizmin hızla gelişmesine bağlı kentsel gelişme süreci, çoğu zaman doğal yapıyı bozarak gerçekleşmektedir. Türkiye’de bu konuya yeterince önem verilmemektedir

Antalya sahip olduğu tarihsel, doğal, kültürel varlıkları ile önemli bir turizm merkezidir. Kemer Türkiye’nin ve Antalya’nın en önemli turizm bölgelerinden birisidir. 1970’lerde başlayan hızlı nüfus artışı ve altyapısız yapılaşma sürecinden doğan sorunları vardır.

Yüksek lisans öğrenimim sırasında, Erasmus-Sokrates programı kapsamında 5 ay eğitim gördüğüm, tezin diğer çalışma alanı olan Belçika ise, gelişmiş Avrupa ülkelerinden birisidir. Kuzey denizine kıyısı olan Belçika doğal ve kültürel değerlerinden olabildiğince yararlanmaya çalışmaktadır.

Belçika’nın kuzeyinde yer alan Knokke’de 1900’lerde başlayan turizm altyapısı olmasına rağmen, turizm resortunun bazı bölümlerinde nüfus artışı ve turizm ihtiyaçlarını karşılayabilme yolunda yoğun yapılaşma görülmektedir.

Farklı kültürel ve doğal özelliklere sahip bu iki turizm bölgesinin, turizm ve rekreasyon kullanıcılarının psikolojik konforları için, görsel yönden yeterli olabilmeleri önemli bir konudur.

Bu kapsamda, “Kemer ve Knokke (Belçika) Kıyılarındaki Turizm Amaçlı Yapılar ve Çevre Arasındaki Görsel İlişkilerin Analizi” konulu çalışmanın yönlendirilmesinde yardımcı olan danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Selçuk Sayan’a, çalışmanın çeşitli aşamalarında bana yardımcı olan Prof. Dr. Osman Karagözel’e, Peyzaj Mimarlığı Bölümünün Sayın Öğretim Elemanlarına, Belçika-Erasmushogeschool, Peyzaj Mimarlığı Programı Öğretim Görevlisi, Doç. Steven Goossens’a, her konuda desteklerini esirgemeyen arkadaşlarıma, eşime, anneme, babama teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER.....	v
SİMGELER ve KISALTMALAR.....	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
ÇİZELGELER DİZİNİ	xii
1.GİRİŞ	1
2. KURAMSAL BİLGİLER VE KAYNAK TARAMALARI	3
2.1. Görsel Analiz	3
2.2. Görsel Analiz Yöntemleri	6
2.3. Görsel Analizde Kullanılan Sunum Teknikleri.....	10
2.4. Görsel Algılama ve Yapıların Çevreleriyle Olan Entegrasyonu.....	11
2.5. Kaynak Taramaları	14
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	18
3.1. Materyal.....	18
3.2. Yöntem	21
4. BULGULAR	25
4.1. Araştırma Alanlarının Peyzaj Özellikleri	25
4.1.1. Kemer.....	25
4.1.1.1. Konum.....	25
4.1.1.2. Topografik yapı	26
4.1.1.3. İklim.....	27
4.1.1.4. Tarihi ve sosyal yapı	27
4.1.1.5. Kentsel gelişim süreci	30
4.1.1.6. Doğal bitki örtüsü karakteri.....	35
4.1.2. Knokke.....	36
4.1.2.1. Konum.....	36

4.1.2.2. Topografik yapı	39
4.1.2.3. İklim.....	39
4.1.2.4. Tarihi ve sosyal yapı	39
4.1.2.5. Kentsel gelişim süreci.....	42
4.1.2.6. Doğal bitki örtüsü karakteri.....	46
4.2. BULGULAR.....	49
4.2.1. Kemer’de yapılan anket sonuçları	49
4.2.2. Knokke’de yapılan anket sonuçları	89
5. TARTIŞMA VE SONUÇ.....	129
6. KAYNAKLAR.....	144
ÖZGEÇMİŞ	

SİMGELER ve KISALTMALAR

Kısaltmalar

ÇED (EIA)	Çevresel Etki Değerlendirmesi
CBS (GIS)	Coğrafi Bilgilendirme Sistemi
SIS (UBS)	Uzaysal Bilgilendirme Sistemi

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Mevcut hangar ve kontrol kulesi yeri. Hampshire	10
Şekil 2.2. Fotomontaj ile yapılmış, önerilen hangar ve kontrol kulesi, Hampshire	10
Şekil 2.3. Winfrith Teknoloji Merkezi, renk tasarımı: Nicolas Pearson Associates. Bu örnekte, peyzajla uyumu sağlamada yapının renk ögesi üzerinde çalışma yapılmıştır	14
Şekil 2.4. Dorset'te, Furzey Adası'nda, gelişme sonucu alana yayılım minimum etkiyle gerçekleştirilmeye çalışılmasına rağmen, alanın peyzaj karakteri üzerinde güçlü tahribatlar yapılmıştır	14
Şekil 3.1. Kemer'in Antalya yanındaki konumu	19
Şekil 3.2. Kemer ilçe merkezi	19
Şekil 3.3. Knokke'nin konumu	20
Şekil 3.4. Knokke'nin konumu	20
Şekil 4.1. Kemer'in Türkiye'deki konumu	25
Şekil 4.2. Kemer ve çevresi	25
Şekil 4.3. Kemer, perspektif anlatım	26
Şekil 4.4. Kemer genel görünüm	26
Şekil 4.5. İdiros antik kentine ait kalıntılar	28
Şekil 4.6. İdiros, bazilikadan görünüş	28
Şekil 4.7. İdiros, kiliseden görünüş	28
Şekil 4.8. 1968, hayvancılıkla geçimini sağlayan halk yaz aylarında yüksek yaylalara göç etmekteydiler	29
Şekil 4.9. 1970, Kemer halkı çiftçiydi	29
Şekil 4.10. Bugün Cumhuriyet Meydanının olduğu yerin eski hali	31
Şekil 4.11. 1969 yılında çekilmiş bir konut fotoğrafı	31
Şekil 4.12. Kemer sahili yapılaşmadan önceki görünüşü	31
Şekil 4.13. Kemer sahil	31
Şekil 4.14. İnceburun'dan sağ tarafa bakış, marina yapılmadan önceki hali	32
Şekil 4.15. İnceburun'dan sağ tarafa bakış	32
Şekil 4.16. Kemer, 1981 yılında yapı yoğunluğu ve mevcut durum	33
Şekil 4.17. Kemer, 2005 yılında yapı yoğunluğu ve mevcut durum	34
Şekil 4.18. Kemer bitki örtüsü	35
Şekil 4.19. Kemer bitki örtüsü	35
Şekil 4.20. Kemer bitki örtüsü	36
Şekil 4.21. Kemer bitki örtüsü	36
Şekil 4.22. Belçika ve Knokke'nin konumu	37
Şekil 4.23. Knokke'nin konumu	37
Şekil 4.24. Zoute ve Zwin, çalışma alanının bir bölümü	37
Şekil 4.25. Ana alışveriş sokaklarından olan Lippenslaan ve Kustlaan	38
Şekil 4.26. Kasino yapısından itibaren Knokke, çalışma alanının diğer bir bölümü	38

Şekil 4.27. 1134'te sıradan şekilde yerleşmiş kumullar ve inşa edilen setler (a,b,c,d,e) sayesinde bölge uzun süre su basmasına maruz kalmıştır (Dijk=set) a:Blankenberge, Gentele dijk, b: Evendijk , c:Kalvekeetdijk, d:Bloedlozendijk, e: Krinkeldijk	40
Şekil 4.28. Zwin, 1660	40
Şekil 4.29. Damme ve Sluis, 2005.....	41
Şekil 4.30. De Haringvangst, 18. yy. 'da balıkçılığı anlatan gravür.....	41
Şekil 4.31. Eski Zoute'de küçük bir konut 19. yy. 'ın başlarında ise açlığa ve fakirliğe karşı bir savaş vardır. Tek odalı evlerinde yemek yeme, hazırlama, yatma gibi bir çok ihtiyaçlarını yerine getirmek zorunda kalmışlardır.	42
Şekil 4.32. 1904, Denizden kazanılmış alanlarda tarım yapan halk çiftçiydi	42
Şekil 4.33. Knokke sahili, 1885 yılında	43
Şekil 4.34. Knokke, sahilden yapılara doğru bakış, 1935 yılında	43
Şekil 4.35. Knokke, sahilden denize doğru bakış, 1935 yılında.....	43
Şekil 4.36. 2005 yılında Zoute'de özel apartman ve villalar	44
Şekil 4.37. 2005 yılında, Knokke, en solda Zegemeer daha sonra Koningslaan ve Lippenslaan, kilise önde Sint-Margaretakerk	44
Şekil 4.38. Knokke, 2005 yılında yapı yoğunluğu ve mevcut durum	45
Şekil 4.39. Zwin doğa koruma alanı	46
Şekil 4.40. 2005 yılında, Zwin'den genel görünüm	47
Şekil 4.41. Knokke, kumullar	47
Şekil 4.42. Zwin'den genel görünüm.....	48
Şekil 4.43. Kemer'de İnceburun'dan algılanan genel siluet	50
Şekil 4.44. Kemer'de son yıllarda inşa edilen bir otele yakından bakıştır.....	51
Şekil 4.45. Sahilden görünüş	53
Şekil 4.46. Kemer'de farklı bir yaklaşımla tasarlanmış tatil köyü	54
Şekil 4.47. Ay ışığı plajı.....	55
Şekil 4.48. Fotoğraf 4'teki tatil köyüne daha yakından bakış	57
Şekil 4.49. İnceburun'un kuzeyinde kalan plaj	58
Şekil 4.50. Sahil'deki yaya yürüyüş yolundan yapılara bakış.....	60
Şekil 4.51. Kemer'deki marinaya bir bakış.....	61
Şekil 4.52. Marina yakınındaki otel yapısı ve çevresi	62
Şekil 4.53. Kemer, plajda otel yapıları	63
Şekil 4.54. Kemer plajda otel yapıları	64
Şekil 4.55. Kemer'de İnceburun'un kuzeyindeki genel görünüm.....	65
Şekil 4.56. Sahildeki yürüyüş yolu üzerinde bulunan iki katlı konut	67
Şekil 4.57. Kemer'de sahildeki yürüyüş yolundaki otellerden birine bakış	68
Şekil 4.58. Kemer'de sahildeki yürüyüş yoluna bakış.....	70
Şekil 4.59. Kemer'de yürüyüş yolu üzerindeki otel	71
Şekil 4.60. Kemer'de yürüyüş yolu üzerindeki otellerden birine daha yakın mesafeden bakılmıştır	72
Şekil 4.61. Kemer'de yürüyüş yolu üzerindeki otele bakış.....	73
Şekil 4.62. Kemer'de yürüyüş yolu üzerindeki yapıya bakış.....	75
Şekil 4.63. Kemer'de plajdan yürüyüş yolu üzerindeki bir otele	

yakından bakış.....	76
Şekil 4.64. Kemer’de sahildeki iskeleden yaya yolu üzerindeki yapılar	77
Şekil 4.65. Kemer’de yeşil doku arkasında gizlenen yapı grubudur	79
Şekil 4.66. Kemer sahilde güneşlenme elemanları ve turizm yapılarından görünüm	80
Şekil 4.67. Kemer’de sahilden güneşlenme elemanları ve turizm yapılarına bakış	81
Şekil 4.68. Kemer’de ana alışveriş güzergahından genel bir görünüm	82
Şekil 4.69. Kemer’de Liman Caddesi’nden görünüm	83
Şekil 4.70. Ana alışveriş güzergahı civarından çekilmiş bir fotoğrafır	84
Şekil 4.71. Kemer’de ana alışveriş güzergahından bir görünüm.....	86
Şekil 4.72. Kemer çıkış yolu güzergahından görünüm.....	87
Şekil 4.73. Zoute’ye sahilden bakış.....	90
Şekil 4.74. Knokke tarafına doğru sahilden yapılara bakıştır	91
Şekil 4.75. Zoute’deki otel ve konutlar	93
Şekil 4.76. Zoute’de yapıların yakından görünüşüdür.....	94
Şekil 4.77. Zoute’de sahilden yapılara genel bakıştır	96
Şekil 4.78. Zoute’deki yapılara sahilden genel bakıştır	97
Şekil 4.79. Knokke’de yürüyüş yolu üzerinden yapılara bakıştır.....	98
Şekil 4.80. Knokke’de yürüyüş yolu üzerindeki geleneksel yapılardan birine bakıştır	99
Şekil 4.81. Knokke’de sahilden yapılara bakıştır	101
Şekil 4.82. Knokke’de sahilden Havana Beach Otel’e bakıştır.....	102
Şekil 4.83. Knokke’de sahilden bitişik nizam yapı grubuna bakıştır	103
Şekil 4.84. Knokke’de yaya yürüyüş yolu üzerinden yapılara bakıştır	105
Şekil 4.85. Kustlaan Caddesi.....	106
Şekil 4.86. Knokke’de Kustlaan caddesindeki bir otel yapısıdır.....	107
Şekil 4.87. Knokke’de yürüyüş yolundan yapılara bakıştır	108
Şekil 4.88. Knokke’de yürüyüş yolu yanında otopark olarak kullanılan bir meydan.....	110
Şekil 4.89. Knokke’de Lippenslaan caddesinden görünüm	111
Şekil 4.90. Kustlaan Caddesinden bir görünüm	113
Şekil 4.91. Zoute’de plajdan yapılara bakış	114
Şekil 4.92. Knokke’de yürüyüş yolundan yapılara bakıştır	115
Şekil 4.93. Knokke’de yürüyüş yolundan yapılara doğru bakıştır	117
Şekil 4.94. Knokke ve Zoute genel görünüm.....	118
Şekil 4.95. Knokke’de Kustlaan caddesinden görünüm	119
Şekil 4.96. Knokke’de plajdan yapılara bakış	120
Şekil 4.97. Knokke’de kasino yapısından genel görünüm.....	121
Şekil 4.98. Knokke’de yürüyüş yolundan ara sokağa doğru bir bakıştır	123
Şekil 4.99. Knokke’deki meydanlardan birinden görünüm	124
Şekil 4.100. Lippenslaan caddesindeki okul bibasına bakıştır	125
Şekil 4.101. Knokke’de alışveriş güzergahındaki kafeteryaya bakıştır	126
Şekil 4.102. Yapılaşmanın olmadığı kumullar	128
Şekil 5.1. Kemer, fot. 7- birinci.....	133

Şekil 5.2. Kemer, fot. 9-ikinci	133
Şekil 5.3. Kemer, fot. 4-üçüncü.....	134
Şekil 5.4. Kemer, fot. 23-dördüncü	134
Şekil 5.5. Knokke, fot.30-birinci	134
Şekil 5.6. Knokke, fot.7-ikinci	134
Şekil 5.7. Knokke, fot.23-üçüncü	134
Şekil 5.8. Knokke, fot.1-dördüncü.....	134
Şekil 5.9. Kemer, fot.29-30'uncu	136
Şekil 5.10. Kemer, fot.17-29'uncu	136
Şekil 5.11. Kemer, fot.11-28'inci	136
Şekil 5.12. Kemer, fot.24-27'inci	136
Şekil 5.13. Knokke, fot.9-30'uncu.....	136
Şekil 5.14. Knokke, fot.10-29'uncu.....	137
Şekil 5.15. Knokke, fot. 21-28'inci	137
Şekil 5.16. Knokke, fot.12-27'inci	137
Şekil 5.17. Grand Hotel, 1900	140
Şekil 5.18. Havana Beach Hotel.....	140
Şekil 5.19. Kasino'nun arkasındaki meydan, kasino ve sahile doğru bakış	143
Şekil 5.20. Kasino için ek bina tasarımlarından bazılarıdır	143
Şekil 5.21. Kasino için ek bina tasarımlarından bazılarıdır	143

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 3.1. Araştırma Yönteminin Akış Diyagramı	24
Çizelge 4.1. Fotoğraf 1 korelasyon durumu	51
Çizelge 4.2. Fotoğraf 2 korelasyon durumu	52
Çizelge 4.3. Fotoğraf 3 korelasyon durumu	53
Çizelge 4.4. Fotoğraf 4 korelasyon durumu	55
Çizelge 4.5. Fotoğraf 5 korelasyon durumu	56
Çizelge 4.6. Fotoğraf 6 korelasyon durumu	58
Çizelge 4.7. Fotoğraf 7 korelasyon durumu	59
Çizelge 4.8. Fotoğraf 8 korelasyon durumu	61
Çizelge 4.9. Fotoğraf 9 korelasyon durumu	62
Çizelge 4.10. Fotoğraf 10 korelasyon durumu	63
Çizelge 4.11. Fotoğraf 11 korelasyon durumu	64
Çizelge 4.12. Fotoğraf 12 korelasyon durumu	65
Çizelge 4.13. Fotoğraf 13 korelasyon durumu	66
Çizelge 4.14. Fotoğraf 14 korelasyon durumu	68
Çizelge 4.15. Fotoğraf 15 korelasyon durumu	69
Çizelge 4.16. Fotoğraf 16 korelasyon durumu	70
Çizelge 4.17. Fotoğraf 15 korelasyon durumu	72
Çizelge 4.18. Fotoğraf 18 korelasyon durumu	73
Çizelge 4.19. Fotoğraf 19 korelasyon durumu	74
Çizelge 4.20. Fotoğraf 20 korelasyon durumu	75
Çizelge 4.21. Fotoğraf 21 korelasyon durumu	77
Çizelge 4.22. Fotoğraf 22 korelasyon durumu	78
Çizelge 4.23. Fotoğraf 23 korelasyon durumu	79
Çizelge 4.24. Fotoğraf 24 korelasyon durumu	81
Çizelge 4.25. Fotoğraf 25 korelasyon durumu	82
Çizelge 4.26. Fotoğraf 26 korelasyon durumu	83
Çizelge 4.27. Fotoğraf 27 korelasyon durum	84
Çizelge 4.28. Fotoğraf 28 korelasyon durumu	85
Çizelge 4.29. Fotoğraf 29 korelasyon durumu	87
Çizelge 4.30. Fotoğraf 30 korelasyon durumu	88
Çizelge 4.31. Fotoğraf 1 korelasyon durumu	91
Çizelge 4.32. Fotoğraf 2 korelasyon durumu	92
Çizelge 4.33. Fotoğraf 3 korelasyon durumu	94
Çizelge 4.34. Fotoğraf 4 korelasyon durumu	95
Çizelge 4.35. Fotoğraf 5 korelasyon durumu	96
Çizelge 4.36. Fotoğraf 6 korelasyon durumu	98
Çizelge 4.37. Fotoğraf 7 korelasyon durumu	99
Çizelge 4.38. Fotoğraf 8 korelasyon durumu	100
Çizelge 4.39. Fotoğraf 9 korelasyon durumu	101
Çizelge 4.40. Fotoğraf 10 korelasyon durumu	103
Çizelge 4.41. Fotoğraf 11 korelasyon durumu	104
Çizelge 4.42. Fotoğraf 12 korelasyon durumu	105

Çizelge 4.43. Fotoğraf 13 korelasyon durumu	107
Çizelge 4.44. Fotoğraf 14 korelasyon durumu	108
Çizelge 4.45. Fotoğraf 15 korelasyon durumu	109
Çizelge 4.46. Fotoğraf 16 korelasyon durumu	110
Çizelge 4.47. Fotoğraf 17 korelasyon durumu	112
Çizelge 4.48. Fotoğraf 18 korelasyon durumu	113
Çizelge 4.49. Fotoğraf 19 korelasyon durumu	115
Çizelge 4.50. Fotoğraf 20 korelasyon durumu	116
Çizelge 4.51. Fotoğraf 21 korelasyon durumu	117
Çizelge 4.52. Fotoğraf 22 korelasyon durumu	118
Çizelge 4.53. Fotoğraf 23 korelasyon Durumu	119
Çizelge 4.54. Fotoğraf 24 korelasyon durumu	121
Çizelge 4.55. Fotoğraf 25 korelasyon durumu	122
Çizelge 4.56. Fotoğraf 26 korelasyon durumu	123
Çizelge 4.57. Fotoğraf 27 korelasyon durumu	124
Çizelge 4.58. Fotoğraf 26 korelasyon durumu	126
Çizelge 4.59. Fotoğraf 29 korelasyon durumu	127
Çizelge 4.60. Fotoğraf 30 korelasyon durumu	128
Çizelge 5.1. Kemer’de yapılan anketlerde birinci soru için verilen cevaplar	131
Çizelge 5.2. Knokke’de yapılan anketlerde birinci soru için verilen cevaplar	132
Çizelge 5.3. Kemer, ikinci soru için verilen cevaplar ve tercihlere göre sıralanması	138
Çizelge 5.4. Knokke, ikinci soru için verilen cevaplar ve tercihlere göre sıralanması...	139

1. GİRİŞ

Turizm amaçlı yapılar çoğu kez içinde bulundukları çevreleriyle olan ilişkileri göz önünde tutulmadan projelendirilmekte ve inşa edilmektedir. Sonuç olarak; içinde bulundukları peyzaj ve birbirleriyle uyum içinde olmayan yapı toplulukları, turizm bölgeleri ortaya çıkmaktadır. Turizmin sürdürülebilirliği açısından, turizm bölgelerindeki yapılar çevrel doğal peyzaja uyumlu ve estetik kaygılarla tasarlanmalıdır.

Her objenin görsel ve estetik yönü onun rengi, formu, çizgisi ve dokusu ile tanımlanır. Bunlara ölçek, objenin fon içerisindeki durumu ve bölgesel karakterler de eklenebilir (Garcia vd 2004). Günümüzde yapı malzemelerinin çeşitliliği ve kolay uygulanabilmesi turizm yapılarının dış görünüş, renk ve doku bakımından geçmişte yapılanlara göre daha çok çeşitlenmesine yol açmaktadır. Ancak özellikle kendiliğinden gelişen turizm bölgelerinde yapılar hızlı bir şekilde ve ekonomik kaygılarla çevresel ve kültürel faktörler dikkate alınmaksızın, içinde bulunduğu doğal veya kültürel peyzajı yok sayarak yerleştirilmektedir.

Turizm yapıları kentlerde veya kentsel alanlar dışında bulunmaktadır. Dolayısıyla çevre ile görsel ilişkilerinin değerlendirilmesinde bu durum göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü algıladığımız, hafızamıza kaydettiğimiz ve analiz ettiğimiz çevreler içinde "doğa içindeki kent" şeklinde sınıflandırılan çevre en karmaşık çevreyi oluşturmaktadır. Bu durum yapısal bileşenler olan plan, altyapı, bina veya sokak peyzajları ve doğal bileşenler olan coğrafi yer, topoğrafya, su yüzeyleri ve floradan kaynaklanmaktadır (Smardon vd 1986).

Görsel peyzaj analizleri, peyzaj estetiği kapsamında 1960'lı yıllarda A.B.D.'de yapılmaya başlanmıştır. Konuya ilişkin dünyada pek çok araştırma tamamlanmış olup bunların sonucunda değişik yöntemler geliştirilmiştir. Görsel peyzaj analizlerinin yapılması kentlerin gelecekleri için önemlidir.

Turizm yapıları ile çevre arasındaki görsel uyumun sağlanması gerekliliği bilinmekte ve sürekli beraber bu konuda görsel bağlamda henüz ülkemizde

tamamlanmış bir araştırma bulunmamaktadır. Görsel uyumun nasıl olabileceğini araştırmayı amaçlayan bu çalışma ile değerlendirme parametreleri de ortaya konulmuştur. Bu çalışmanın amacı doğal ve kültürel yapının birbirinden oldukça farklı olduğu Antalya'nın güneybatı kıyısında ve Belçika'nın kuzey kıyısındaki Knokke'de turizm amaçlı yapılarla çevre arasındaki görsel ilişkilerin analizini yapmaktır. Çalışma için Kemer ve Knokke'nin seçilmesinin nedeni birbirinden doğal ve kültürel peyzaj özellikleri yönünden oldukça farklı olan iki ayrı alanda görsel analiz yönünden benzerlik ve farklılıkları ortaya koymaktır. Bu çalışmada seçilen bölgelerdeki peyzaj özellikleri incelenmiş, turizm amaçlı yapılar ve çevresiyle görsel ilişkilerinin analizi yapılmıştır.

2. KURAMSAL BİLGİLER VE KAYNAK TARAMALARI

2.1. Görsel Analiz

Görsel analizler, belirli bir yerde gözlenen görüntü karelerinin manzara (görsel bağlamda) değerlerinin incelenerek görsel değerini koruma veya artırma yoluna gidilmesi, olası uygulamalarla değişecek görünüşü önceden belirleme yolunda yapılan çalışmalardır (Ateş 1999).

Görsel analizler, kentsel yerleşim planlamalarında, kırsal kesim ve tarihi doku çalışmalarında kullanılmaktadır. Görsel analiz, çevre ölçeğinde görsel etkinin irdelenmesine veya bina ölçeğinde geometrik kurgunun mekansal etkisini anlatmaya yönelik amaçlar doğrultusunda gerçekleşir (Aydınlı 1992).

Görsel analizlerin büro çalışmasında, topoğrafya analizi, potansiyel görsel etki alıcıları (bölgede oturanlar, ziyaretçiler, yolcular ve diğer gruplar...), arazi çalışmalarına yardımcı olmak için görsel etkinin yoğun olduğu zonun belirlenmesi, birincil bakış noktalarının tanımlanması, yüksek duyarlılıktaki, görsel alıcıların tespit edilmesi gerekmektedir (L.I.E.M.A. 2002).

Arazi çalışması bölümünde peyzajı detaylı bir şekilde tanımak için ziyaretler yapılmaktadır. Yapıların, duvarların ve ağaçların görsel etkileri incelenmekte, halka açık alanlar, yürüyüş yolları ve halkın toplandığı alanlar ile kullanıcıları tespit edilmekte, kullanıcıların belirlenmesi, turistler, ziyaretçiler, bölge sakinleri, spor alanları ve kullanıcıları ile demiryolu ve kamu yolları kullanıcıları belirlenmekte, peyzaj değerlerinin yerinde görülmesi ve gözden geçirilmesi gerekmektedir. Alanı kullananların görüşlerinin ortaya konulması için etraflı bir görsel kayıt ile desteklenen görsel araştırma (anket vb.) çok önemlidir (L.I.E.M.A. 2002).

Genel anlamda, çalışma materyali olan peyzaj bizim içinde bulunduğumuz çevrenin tamamını kapsar. Çevre, birçok bilim alanında farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Örneğin; biyologlar, çevreyi bütün canlı türlerinin birbirleriyle etkileşim içinde olduğu

ve yaşamlarını sürdürebilmek için gerekli ihtiyaçlarını sağladığı ekolojik dengeler olarak tanımlanırken, sosyal bilimciler belirli insan gruplarının yaşadığı alanlar olarak tanımlamaktadırlar (Sanoff 1991).

Çevre, "doğal, sosyal ve yapay faktörlerin birbirleriyle birarada ve belli bir etkileşim içersinde bulundukları ortam"dır. Bu faktörler birbiriyle iç içedirler. Örneğin, yapay çevre faktörleri aynı zamanda sosyal çevrenin de elemanıdır (Yücel 2001).

Peyzaj ve Görsel Etki Değerlendirmesi'nin geniş kapsamlı bir projenin ayrılmaz bir parçası olarak, değerlendirme sürecinde yer aldığı görülmektedir. Peyzaj ve Görsel Etki, Çevresel Etki Değerlendirmesi'(ÇED) nin konularıdır (L.I.E.M.A. 2002).

ÇED, çevreyi doğrudan ya da dolaylı olarak olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilecek proje ya da aktivitelerin çevresel etkilerinin bilimsel ve teknik metotlarla irdelenmesi, olumsuz etkilerin önlenmesi veya en aza indirgenmesi amacıyla alternatif çözümlerin belirlenmesidir (Karadayı 2000).

Peyzaj ve Görsel Etki Değerlendirmesi'nde, peyzaj ile görsel etki bağımsız olarak değerlendirilir ve analizler birbirinden bağımsız yapılır. Örneğin; peyzaj elementleri, tepeler, vadiler, ağaçlar, binalar, yollar gibi genellikle nicel ve kolay tanımlanabilen özelliklerdir. Bölgenin öncelikle vahşi, sakin, sessiz gibi bir peyzaj karakteristiği belirlenir. Jeoloji, topoğrafik yapı, toprak yapısı ve toprak kullanımı, vejetasyon insan yerleşimlerinin ayrıntılı bir kombinasyonunu, peyzaj karakterini ifade eder (L.I.E.M.A. 2002).

Peyzaj etki değerlendirmeleri, kentsel ve kırsal peyzaj olarak iki ayrı inceleme alanını kapsamaktadır. Kentsel peyzaj, geometrik olarak çeşitli şekillerde bir araya gelen yapılar ve bunların sınırlandırdığı boşluklar, sokaklar meydanlar ve avlular gibi açık mekanlardan oluşmaktadır. Kırsal peyzaj analizleri ise; ormanlar, parklar, kumlar ve dağlık alanların kullanım ve değerlendirme araştırmalarıdır (Aydınlı 1992, Ateş 1999).

Peyzaj, durağan olmayan bir yapıya sahiptir. Analizi yapılacak peyzaj çalışma alanı için yalnız mevcut peyzaj değerlendirmesi, peyzaj dinamikleri ve önerilen süreç olmadan, peyzajın gelecekteki olağan karakterini tanımlamak yeterli değildir. Mevcut peyzaj ve görsel kaynaklar eksiksiz bir şekilde kayıt ve analiz edilmelidir. Bu aşamada görsel etki analizi yapmaya kalkışılmamalı ya da karıştırılmamalıdır. Bu çalışmalar birincil olarak alanın gelişimleri, yerleşim veya peyzaj dağılımının anlaşılmasına dayanır. Peyzaj ve görsel konfor değeri çalışması arasındaki ayrımı yapmak önemlidir. Peyzaj karakterini etkileyebileceği tahmin edilen olgular, peyzaj bağlamında geniş çapta araştırılır (L.I.E.M.A. 2002). Peyzajı analiz ederken, ilk aşamada önerilen, seçilen araziye analiz etmek için bir çalışma yapılmalıdır. Analitik ve tanısal düzende araziye ilişkin planlama süreci, çalışma alanının fiziksel/doğal, sosyo-ekonomik, yasal/kurumsal alt sistemlerini insan yerleşimleriyle birlikte incelenmeyi gerektirir (Garcia 2004).

Bir çalışma alanında görsel analiz yaparken, görsel gelişme etki zonuyla, peyzaj karakter alanının harita üzerinde gösterilmesi, alanı iyi bir şekilde anlatabilecek, kilit noktalardan çekilmiş fotoğrafların çekilmesi, kullanıcıların (görsel algılayıcıların) görüşlerinin belirtilmesi, daha detaylı olarak burada olası bir tasarımı etkileyebilecek olan peyzaj ve görsel alıcıların belirlenmesi gerekmektedir (L.I.E.M.A. 2002).

Görsel Etki Değerlendirmesi mevcut peyzaj özelliklerinin, görsel kaynakların analiz edilmesidir. Bu amaçla bazı yöntem ve teknikler kullanılmaktadır. Yapılacak çalışmada aşağıdaki konulara dikkat edilmelidir.

- Tanımlanmış ve üzerinde fikir birliği bulunan bir terminoloji seçilmelidir.
- Peyzaj tasarımı yere göre değişkenlik gösterdiğinden genellemelerden kaçınılmalıdır.
- Tarafsız olunmalı ve farklı görüşler, fikirler, tavsiyeler, göz önünde bulundurulmalıdır (L.I.E.M.A. 2002).

Görsel etki ise daha çok insanla ilişkilidir. Görsel etkiler, peyzaj değişimlerinin bir sonucu olarak, mevcut görünüm kompozisyonundan doğan değişimlerle bağlantılıdır.

Görsel etkide, insanların değişikliğe ve görsel kaliteye olan tepkileri ile tüm etkiler önemlidir.

Görsel analiz sadece değerlendirme sürecinde değil, tasarım sürecinde de değişim ve gelişmelerden kaynaklanan tasarımı etkileyebilecek fırsatların ya da çevresel sorunların belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır.

Görsel analizde, kullanıcıların yani gözlemcilerin tercihleri, tasarım seçeneklerinin beğenilip beğenilmediğini göstermektedir. Fakat bu incelemelerde, gözlemci kitlesinin özellikleri göz önünde tutulmalıdır. Gözlemciler, tasarım konusunda bilgili ya da uzman kişiler olabileceği gibi, yöre halkı, o mekanı kullanan kişiler de olabilir. Bu tür araştırmalar tasarımların daha objektif olmasını sağlamaktadır. Kullanıcı reaksiyonlarının elde edilebilmesi için hangi konuda araştırma yapılıyorsa, hazırlanan görsel simülasyon, bir çok alternatif içermelidir. Böylece gözlemci, seçimde karşılaştırma ve beğenisine en çok uyan seçeneği bulma şansına sahip olabilmektedir. Gözlemci reaksiyonları, oylama ya da bire bir görüşmelerle ölçülmektedir (L.I.E.M.A. 2002).

2.2. Görsel Analiz Yöntemleri

Son yıllarda, peyzaj mimarlığı alanında, bilimsel ve teknik yönden gelişmelere paralel olarak yapılan çalışmalardan bir çok farklı görsel değerlendirme yöntemleri geliştirilmiştir.

Görsel analiz iki şekilde yapılmaktadır. Peyzajın kendisinin analizi ve seçilen görünümün mevcut fiziksel elemanlarının değer ve etki açısından analizleri yapılmaktadır. Bu inceleme uzman kişilerce yapılır. Mimarlar ya da peyzaj mimarları da görünümün türüne göre çalışmalarını yönlendirir (Hernandez vd 2004).

Görsel etki değerlendirmesi, yalnız çevresel karakterleri tanımladığından ve büyük ölçüde insanların görüşlerine dayandırıldığından, nicel olarak ifade edilmesi zor, bir takım psikolojik etkilenmelerin olabildiği bir kavramdır. Buna rağmen, ormanların,

parkların, yol kenarlarının ve plajların görsel kalite değerlendirmeleri ile ilgili bir çok çalışma bulunmaktadır (Akbar vd 2002).

Görsel etki değerlendirmesi yöntemlerinden en yaygın olanı kartoğrafik gösterim ya da simulasyon gösterim ile anket araştırmalarıdır. Kartoğrafik gösterim, peyzaj özellikleri ve görüntülerin kalitesini gösteren haritalar ve dökümanları içermektedir. Bu yaklaşımda en büyük problem, görüntülerin iki boyutlu gösterimi zor olduğundan, görüntü kalitesini göstermek için değişkenin seçimindeki farklılıklardır (Akbar vd 2002).

Çalışma alanı ile ilgili insan etkilerinin ve algılamasının ölçülmeye çalışılması yaklaşımı genel bir karakterdir. Peyzajın fiziksel, estetik, psikolojik niteliklerini ve etkilerini değerlendirmeye yönelik farklı yöntemler geliştirilmiştir. Görsel analizin en çok kullanıldığı ülkelerden biri olan Amerika'da kentsel görüntü karelerinde görsel analiz için aşağıdaki iki yöntem kullanılmaktadır (Lynch, Gimblett 1992).

- Görsel çevreye ilişkin görüntü kareleriyle ilgili düşünce ve duyguları analiz etmek için insanlarla görüşmeler yapılması,
- İnsanların belirli bir çalışma alanı içindeki davranış ve tepkilerinin sistematik olarak gözlemlenmesidir.

Smardon vd (1986) ise aşağıda açıklanan üç değerlendirme yöntemini belirlemiştir.

Anket

Anketler halkın fikirlerini, algılama şeklini ve tavırlarını anlamada en popüler yöntemdir. Genellikle gösterilen görüntüye dair bir takım sorular sözlü ya da yazılı olarak kişilere sunulur. Böylece kullanıcı tepkilerini ölçmede, bir takım sorularla ölçülemeyen nitelikleri, ölçülebilen değerler haline getirilmektedir. (Smardon vd 1986).

Kullanıcı tepkilerini ölçmek için hazırlanan görüntü kareleri insan tarafından geliştirilen ya da işlenen alanlar ve doğal çevreden oluşmaktadır. Canlıların yaşamlarını ve birbirleriyle ilişkilerini sürdürdükleri bu fiziksel alanlardan oluşan kent yerleşimleri,

insanlar tarafından, o alandaki doğal görüntü karesi yok edilerek oluşturulmaktadır. Bu doğrultuda görüntü kareleri içerdikleri öğelerin özelliklerine göre aşağıdaki şekilde sıralanabilirler (Ateş 1999);

- Doğal öğeler: Bitki örtüsü, su, topoğrafya.
- İnsan yapısı öğeler: Yapı ve bileşenleri, tarihi doku.
- Karma öğeler: Tarla, bahçe gibi insan tarafından oluşturulan ancak doğal süreçlerin etkili olduğu ortamlar.

Kullanıcılarla karşılıklı görüşmede kişilerin rastgele belirlenmesi önemli bir konudur. Değerlendirme sürecinin bu aşamasında, görüşme için kullanılan yöntem veya yöntemlerin objektifliği önemlidir. Başlıca görüşme yöntemleri aşağıda sıralanmıştır. Halk ile yapılan görüşmelerde, halk oylaması, yerel jüriler, internet gibi yeni teknikler kullanılmaya başlanmıştır.

İnsanların görüntülerle ilgili tepkilerinin analizi ve ölçümü için manzaranın gözlemcilerin oluşturduğu ya da ihtiyaç duyulursa daha toplumsal anlamda arazi sahipleri, yöre sakinleri gibi ilgili grupların katıldığı paneller yapılabilmektedir. Bu tür yaklaşımlar Amerika Birleşik Devletleri ve diğer Avrupa devletlerinde sıkça uygulanmaktadır. Konuyla ilgili anket teknikleri genel olarak aşağıda sıralanmıştır.

- Mektuplaşma,
- Yüz yüze görüşme,
- Sunum yapma ve resmi olmayan halk mitingi düzenleme,
- Sergileme (Exhibition)
- Çalıştaylar (Workshop) düzenleme,
- Broşür ve postalama yöntemi (L.I.E.M.A. 2002).

Algılamaya Dayalı Değerlendirme

Algılamaya dayalı değerlendirmenin amacı, çevresel kaliteyi doğrudan etkileyen bazı ölçütleri yorumlamak için yapılan ölçüm yöntemidir. Genellikle, katılımcılara gösterilen peyzaj parçası, daha sonra üzerinde simulasyon yapılmış biçimleriyle de tekrar fotoğraf ya da video şeklinde gösterilip değerlendirme yapılır. Bunun sözlü

anketten farkı, peyzajın özellikleri ile ilgili, anket yapan kişiyi görüntü karesindeki belirli konular üzerinde doğrudan yoğunlaştırarak peyzaj kalite değerlendirmesi yapılmaktadır. Bu konuda bitkilerin varlığının ya da türünün etkisini araştırmak için yapılmış çalışmalar vardır. Örneğin; sonradan peyzaj parçasına yerleştirilen bir ağacın katılımcıların değerlendirmesini ne yönde etkilediği ya da o ağacın türünün değiştirildiğinde değerlendirmenin nasıl olduğu araştırılmıştır. Buna ek olarak peyzajda rengin etkisinin araştırıldığı çalışmalar da bulunmaktadır (Smardon vd 1986).

Davranış Gözlemleri

Anket ve algılamaya dayalı değerlendirmede, kişilerin verdikleri cevaplar ile gerçek fikirleri arasında farklılıkların olabilmektedir. Davranışların dışardan gözlemlenerek değerlendirilme yapılması ise daha nesnel sonuçlar verebilmektedir. Örneğin; belirlenen ortamı kaç kişinin ziyaret ettiği, ziyaret edenlerin hangi bölümlerde ne kadar süre kalmayı tercih ettikleri gibi dışarıdan onların davranışlarının gözlemlenmesidir. Ancak bu yöntemde gerçek kullanıcı ile kullanıcı olmayana ayırt etme olanağı yoktur (Smardon vd 1986).

Bütün bu değerlendirme teknikleri görsel analizin daha objektif olmasını sağlamakta ve geniş kitlelerin düşüncelerini içerdiği için daha başarılı planlama ve tasarım çalışmalarının yapılmasına olanak sağlamaktadır (Ateş 1999).

Görsel analiz değerlendirme tekniklerinde, insanla algıladığı görüntü karelerinin iletişimi asıl önemli konudur. İnsan-peyzaj etkileşim sürecinde araştırılmış ve dört konu temel kabul edilmiştir (Ateş 1999).

- Uzman görüşleri,
- Psikolojik etkiler,
- Deneysellik,
- Kültürel hususlar.

2.3. Görsel Analizde Kullanılan Sunum Teknikleri

Kullanıcıların tepkilerini ölçmede, görsel analiz yapılırken, örneğin; anket yaparken, kişilere gösterilecek görüntü kareleri için fotoğrafik yöntem en çok kullanılmaktadır. Fotoğrafların kullanılması çok daha ucuz , kullanışlı ve gerçeğe en yakın olandır. Fotoğraf üzerinde yapılan artistik değişiklikler, gerçeği yansıtmadığından sakıncalıdır (L.I.E.M.A. 2002). Simulasyonların gerçekleştirilmesinde son yıllarda bilgisayar destekli sunum teknikleri kullanılmaktadır. Başlıca simulasyon teknikleri (Smardon vd 1986, Ateş 1999 ve L.I.E.M.A. 2002);

- Fiziki yüzeyde: kağıt üzerinde çizimler, perspektifler ve bunların siyah beyaz tonlandırılmış ya da renklendirilmiş halleri, elle yapılan fotomontaj ve fotoğraf düzenlemeleri (Şekil 2.1. ve 2.2.)

Şekil 2.1. Mevcut hangar ve kontrol kulesi yeri. Hampshire, (L.I.E.M.A. 2002)

Şekil 2.2. Fotomontaj ile yapılmış, önerilen hangar ve kontrol kulesi, Hampshire (L.I.E.M.A. 2002).

- Fiziki üç boyut: maket,
- Dijital ortam:

- Ekrandaki görüntüler : video görüntüleri, bilgisayar destekli oluşturulmuş perspektif, animasyon, üç boyutlu modelleme,
- Sanal gerçeklik modeli.
- Hologram.

1990 yılından itibaren, bilgisayar destekli sunum teknikleri ve çizimler büyük önem taşımaya başlamıştır. Uzaysal Bilgilendirme Sistemi (UBS) ve Coğrafik Bilgilendirme Sistemi (CBS) nin kullanımı, vejetasyon örtüsünü, habitat dağılımını, topoğrafya ve toprak özelliklerini, arkeolojik alanlarını, nüfus ve yerleşim bilgilerini, drenaj durumunu, ulaşım, toprak kullanımı ve kültürel durum gibi farklı peyzaj özelliklerini öğrenme ve karşılaştırmada büyük kolaylık sağlamaktadır. Grafik sunumu kolaylaştıran Coğrafik Bilgilendirme Sistemi (CBS), peyzaj modelleme ve üç boyutlu analiz için mükemmel bir araç olup coğrafik bilgi ve yapının dijital ortamda sunumunu kolaylaştırmaktadır (Hernandez vd 2004).

2.4. Görsel Algılama ve Yapıların Çevreleriyle Olan Entegrasyonu

Algılama, çevreden gelen uyarıcı etkilerin duyu organları yardımı ile hissedilmesi ve kavranmasına ilişkin süreçtir. Çevreden kaynaklanan uyarıcı etkiler, görsel algılama sonucu önce fark edilir, sonra bilgi haline gelerek, hafızaya kaydedilir. Görsel algılama sonucu elde edilen tüm bilgileri bir araya toplamak için analitik çizimler, desenler yapılır. Bir ölçeğin veya kullanılan malzemenin vurgulanması için görsel etkinliği artıracak, farklı çizim teknikleri kullanılır; bunlar zaman içinde ve kendi koşulları ile gerçekleştirebilecek tekniklerdir (Aydınlı 1992, Ateş 1999).

Uyarıcı etkileri algılayabilme kişinin ilgi ve tutumuna bağlı olarak değişir. Başka bir deyişle, çevrenin insana gönderdiği mesajlar ve bunların algılanması ilgi tutum ve değerlere bağlı olarak etkinlik kazanır. Çoğu zaman kişi, ilgi duyduğu konuya veya detaya daha dikkatli bakar. Bir çok kişi bir yapıya baktığında pencerelerini, çatısını, özellikle rengini görür. Bir sanatçı aynı zamanda renklerin açıklığını koyuluğunu, gün ışığının yarattığı gölge biçimini ve pencerelerdeki yansımaları algılar. Mimar, ayrıca

kullanılan malzeme tipine, doğrama veya saçak detayına; sosyolog ise hangi penceresinin perdesinin kapalı olduğuna dikkat eder (Aydınlı 1992, Ateş 1999).

1972’de Rowenthol ve Ridel çevrede oturan kişilere her gün kullandıkları yürüyüş yollarında algıladıkları imgeleri anlatmalarını istemişler ve bu çalışma sonucunda, kişilerin, mekanların görüntüleri ve deneyimlerinin aynı olduğu görülmüştür (Sanoff 1991). Sonuç olarak, özel durumlar dışında, çoğunluğun hemfikir olduğu tek bir yargıya ulaşılmaktadır.

Yapılar içinde bulundukları peyzajla ve birbirleriyle yakın ilişki içinde bulunduklarından, bazı etmenler düşünülerek yerleştirilir ve tasarlanır. Formları, materyalleri ve renkleri, çevreleriyle uyum içinde olmasını sağlar (Garcia vd 2004).

Görsel uyumluluk belirli bir tasarım ilkesine göre iki şekilde gerçekleşmektedir. Birincisi yapının kendi kurgusuna ve konusuna uygun görünüşlere sahip olması, ikincisi yapının içinde bulunduğu görüntü karesindeki diğer görsel karakterlere ve yapılara uygun olmasıdır. İlk uyumlulukta yapı, fonksiyonunu dışına yansıtmalıdır. Bir hastane ile okul görünüşlerinde ayırt edilebilmelidir. Diğer görsel uyumluluk özellikle tarihi dokuya sahip alanlardaki tasarımların sahip olması gereken özelliklerdir. Belirli bir karaktere sahip yapı dokusunda yapılar genel karaktere uymalıdır. Bu, renk doku, yükseklik ya da şekil uyumluluğu ile sağlanabilmektedir (Ateş 1999).

Yeni yapıların, çevrelerine uyumlu bir biçimde tasarlanmaları ve yerleştirilmeleri gerekmektedir (Garcia 2004). Bununla birlikte, geleneksel yapıım sistemleri ve malzemeleri geliştikçe ve değiştikçe yapıların evre ile uyum problemleri de değişmektedir (şekil 2.3 ve 2.4). Tasarımcılar bu konuda başarılı olabilmek için farklı metotlar önermektedirler (Bell 1995).

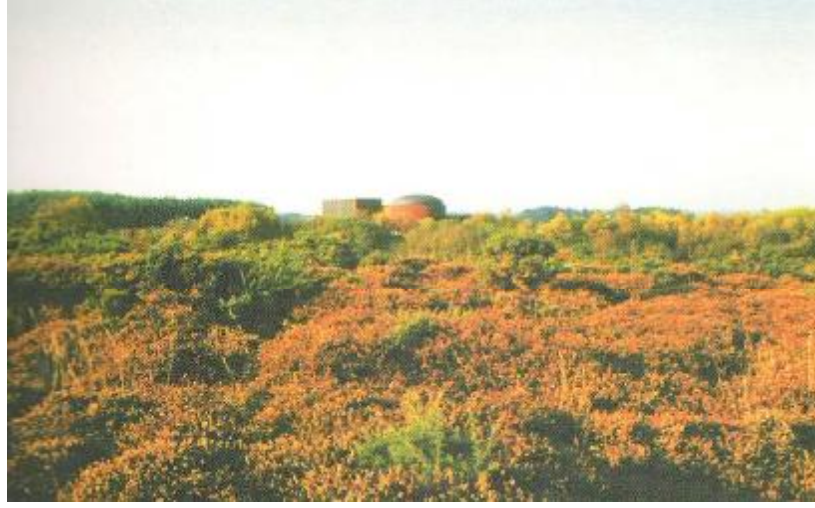
Peyzajla bütünleşmede yapısal ögelerden kaynaklanan sorunları anlayabilmek için, aşağda açıklanan boyutların incelenmesi gerekmektedir.

- Peyzaj değerlendirmesi: Bu değerlendirme çok geniş kapsamlı tartışmaya açık bir konudur (Bishop ve Leahy 1989). Peyzajla yapıların bütünleşmesinde basit,

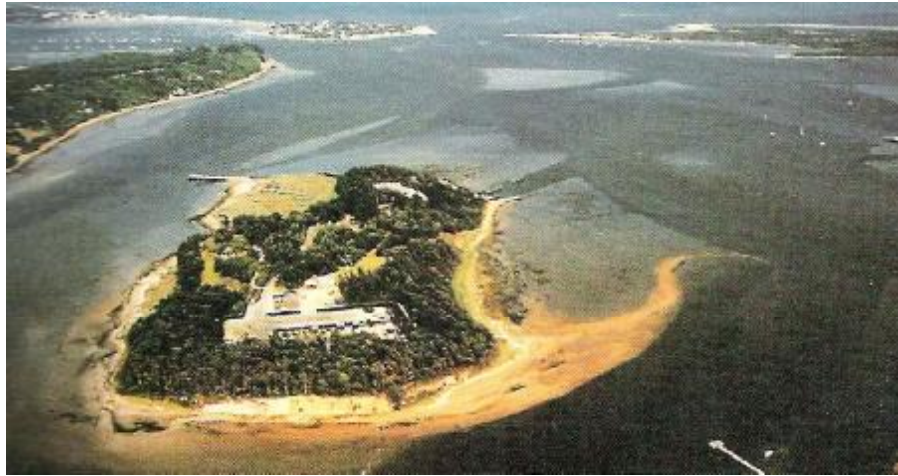
nicel bir metot kullanılabilmektedir (Canas vd 1996). Bu yüzden, alana yapılacak müdahalelerde peyzaj değerleri göz önünde bulundurulmalıdır (Garcia vd 2004).

- Yapının Konumu: Çoğu kez yapının peyzaj ile bütünleşmesi, diğer özelliklerden daha çok konumunun doğru olup olmaması ile ilgilidir. Konum belirleme çalışmalarında, sınırlandırıcı öğeler, avantajlar, görsel karakter ve görünüm gözönünde bulundurulmalıdır. Coğrafik Bilgilendirme Sistemi (CBS) bu amaç için çok kullanışlıdır (Hernandez vd 2004).
- Renk, doku, çizgi vb. peyzaj karakteri: Seçilen çalışma alanında, yapılaşmanın nasıl olması gerektiği ile ilgili detaylı görünüm çalışması yapılmalıdır. Çalışma alanındaki yapıların halkın ve ziyaretçilerin tercih ve ilgilerine göre farklı bakış açılarında analiz edilmiş olması önemlidir. Her görüntü karesindeki doğal bitki örtüsü, toprak ve diğer binalar, renk, doku, çizgi, form ve konum açısından değerlendirilmelidir (Garcia vd 2003).
- Geleneksel yapıların tipi, renkleri, dokuları, hacimleri, çizgileri ve armonileri: Kırsal alanlardaki yeni yapılar, geleneksel yapılar ile uyum içinde olmalıdır. Yapılar ve onların karakteristik öğeleri ile ilgili çalışmalar, yerel otoriteler yardımıyla, ulusal ve uluslararası kurallar göz önünde bulundurularak yürütülmelidir. Projelerde, teknik olarak ne kullanılırsa kullanılsın, geleneksel binaların ana özelliklerini çalışmayla bütünleştirecek şekilde çalışmak gerekmektedir (Garcia vd 2004).

Yapılarda bulunan öğelerin çeşidi, tekrarlayan öğeler, renk, doku, değişmesi olağan olan özellikler ve değiştirilmesi zor özelliklerdir. Her konstrüksiyon ögesi tasarlanırken, peyzaj ve geleneksel yapılarla nasıl daha uyumlu olabileceği üzerinde durulmalıdır. Bazen değişmesi gereken doğru öğenin seçimi, başarıya ulaşmada yeterlidir. Renk, doku, biçim değişmesi kolay ve ucuz olan öğelerdir. Ayrıca geleneksel yapılardaki tekrarlayan öğeler ve kurallar da bu konuda yardımcı olmaktadır (Garcia vd 2004).

Şekil 2.3. Winfrith Teknoloji Merkezi, renk tasarımı: Nicolas Pearson Associates. Bu örnekte, peyzajla uyumu sağlamada yapının renk ögesi üzerinde çalışma yapılmıştır. (Lancaster 1996, L.I.E.M.A 2002)

Şekil 2.4. Dorset'te, Furzey Adası'nda, gelişme sonucu alana yayılım minimum etkiyle gerçekleştirilmeye çalışılmasına rağmen, peyzaj karakteri üzerinde güçlü tahribatlar yapılmıştır (L.I.E.M.A 2002)

2.5. Kaynak Taramaları

Lynch (1960) "The Image of the City" isimli kitabı kentlerin formları, imajları hakkında genel bilgileri içermektedir.

Özerdim (1982) "Kentsel Çevre İmgesinin Görsel Yolla Değerlendirilmesinde Bir Yöntem Araştırması ve Yöntemin İzmir'de Denenmesi" isimli doktora tezinde; kentsel çevre karakterinin korunmasında kent mekanlarının görsel analizlerinin gerekliliğini vurgulamıştır. Aynı çalışmada yollar ve yola bağlı mekanların görsel analizinde kullanılabilecek bir yöntem geliştirilmiştir. Yöntemde sokak görüntülerini etkileyecek farklı görünüm tipolojik olarak incelenmektedir.

Smardon vd (1986) "Foundations for Visual Project Analysis" isimli kitapta peyzajın görsel niteliklerinin değerlendirilmesinde kullanılan ilke ve teknikleri proje ölçeğinde incelemişlerdir. Bu tekniklerin doğal, kırsal ve kentsel peyzajlarda nasıl uygulandığını, peyzaj değerlendirmede kullanılan fotoğraf ve bilgisayar tekniklerine, görsel simulasyon yöntemleri ve uluslararası alanda kabul gören önemli çalışmalar ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Angileri ve Toccolini (1993) Milano kenti ile Ticino nehri arasındaki kırsal bölgenin peyzaj kalitesini ortaya koymak amacıyla alan çalışmalarına, hava fotoğraflarının yorumlanmasına ve peyzaj birimlerine ait fotoğrafların denekler tarafından notlandırılmasına dayalı bir peyzaj değerlendirme yöntemi geliştirilmişlerdir.

Morgan (1999) İngiltere Galler'de 70 plajda video ile panorama görüntülerini kullanarak görsel kaliteyi etkileyen faktörleri ortaya koymuştur. Bu amaçla; kıyı yöneticileri, akademisyenler, çevre bilimi öğrencileri ve çevre eğitimi olmayan teknik personelden oluşan 4 grubun görüşlerine başvurulmuştur.

Kaplan vd (1999) Foça kent yerleşimi ve çevresinin görsel karakteristikleri, yerleşim kurgusu ve sosyal yaşamını görsel bağlamda araştırarak kentin farklı ölçeklerde görsel kalitesini ve yaşanabilirliğini sağlama ve iyileştirme yolunda stratejiler geliştirmişlerdir.

Ateş (1999) "Görsel Etki Analizinde Simulasyonun Kullanımı" isimli yüksek lisans tezinde, görsel analiz ve görsel algı üzerine yaptığı araştırmada görsel etki analizinde kullanılan yöntemlerden biri olan simulasyonun hazırlanması ve seçiminde dikkat edilmesi gereken kriterleri ortaya koymuştur.

Karadayı (2000) "Kent Kimliğinin sürdürülebilirliği ve Görsel Etki Değerlendirmesi: Trabzon Örneği" başlıklı yüksek lisans tezinde; Trabzon kentinde yapılan imar değişikliklerinin kente yaptığı ve yapacağı etkileri görsel analiz tablolarıyla ortaya koyarak koruma, uygulama, kimlik ve görsel etki değerlendirmesi açısından öneriler getirmiştir.

Perez (2002)'in "Ascertaining Landscape Perception and Preference with Pair-wise Photographs: Planning Rural Tourism in Extramadura, Spain" başlıklı makalesinde kırsal turizmin gelişimine katkıda bulunmak amacıyla yapılan bir araştırmadır. Fotoğraf görüntülerinin mevsimlere göre karşılaştırılarak değerlendirilmesine dayanan bir yöntem kullanılmıştır.

L.I.E.M.A. (The Landscape Institute of Environmental Management and Assessment) (2002), "Guidelines for Landscape and Visual Assessment" isimli kitapta, peyzaj ve görsel etki değerlendirmesi konularını kapsamlı bir yaklaşımla incelemiştir. Bir takım yapılmış örnekler verilmiş, peyzaj ve görsel etki değerlendirmesinin nasıl yapılacağına dair ayrıntılı bilgiler vardır.

Bishop ve Rohrmann (2003) parklar gündüz ve gece alınan video görüntülerini bir grup deneğin verdiği cevaplara göre değerlendirmiştir.

Hernandez vd (2004) Coğrafi Bilgi Sistemi'nin peyzaj modelleme ve üç boyutlu analizlerde kullanılarak kırsal yerleşimlerin çevreleriyle bütünleştirilmesinin geliştirilmesi amaçlı bir analiz çalışması yapmıştır

Çoşkun (2003), tarafından yapılan araştırmada "Urla (İzmir) Kent Merkezi ve Yakın Çevresi Örneğinde Görsel Etki Değerlendirmesi Çalışması" başlıklı yüksek lisans tezinde Urla ve yakın çevresinden alınmış video görüntüleri ve fotoğraflar ile bu fotoğraflara ait fotomontaj görüntüleri araştırmacı ve Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü 4. sınıf öğrencileri tarafından değerlendirilerek Urla'nın mevcut görsel sorunlarını ortaya koymuş, günümüz ve geleceğe yönelik olarak çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Akbar vd (2002), yol kullanıcılarının yolboyu bitkilendirmesinin görsel değeri tercihlerini belirlemek amacıyla anketler yapmıştır. Ankete katılanların % 83'ünün yolboyu bitkilendirmesinin görsel kalitesi üzerinde öneminin farkında oldukları ortaya konmuştur.

García vd (2003) tarım ve sanayi yapılarındaki dış cephelerin renk analizini yaparak peyzaj ile bütünleşmesine bilgisayar destekli bir yaklaşımda bulunmuştur. Çalışmada, tarım-sanayi yapılarının çevreyle bütünleşmesi konusunun sayısal olarak incelenmesine dayanan bir araç sunulmaktadır.

Arriaza vd (2004), tarımsal peyzajın görsel kalitesini doğrudan ve dolaylı peyzaj değerlendirme teknikleri kullanarak değerlendirmek üzere bir yöntem sunmaktadır. Güney İspanya'da iki tarım alanında yapılmış bu uygulamada katılımcıların çekilmiş olan fotoğrafları önceden değerlendirmeleri istenmiştir.

García vd (2004), tarafından tarım ve sanayi yapılarındaki dış cephelerin doku analizi yapılmış ve peyzaj ile entegrasyonuna bilgisayar destekli bir yaklaşımda bulunmuştur. Bu yaklaşım peyzaj görüntülerinin bilgisayar destekli analizini, yapıların bütünleşmesi için halkın tercihlerini (anket) ve sürecin sistematik olarak yerleştirilebilmesi için tabloları içermektedir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Çalışma alanı Antalya'nın güneybatı kıyısındaki Kemer ile Belçika'nın kuzey kıyısında bulunan Knokke'dir. Araştırma materyalini Kemer ve Knokke kıyılarında bulunan turizm amaçlı yapılar ve çevreleri oluşturmaktadır. Ayrıca araştırma materyali olarak Kemer ve Knokke ile ilgili kitap, makale, belge niteliği olan bilgiler ile eski fotoğraflar kullanılmıştır.

Kemer, Antalya körfezinin batısında, kuzey-güney yönünde uzanmaktadır. Batıda sarp Beydağları ile deniz arasında kalan kıyı şeridinde yer yer tarıma elverişli düzlükler bulunmaktadır. Bu düzlüklerin en yoğun olduğu kısımda batıya doğru Aslanbucak ve Aşağı Kuzdere ile güneyde Çamyuva'dan gelen yolların kesiştiği noktada Kemer bulunmaktadır (Aydın 1987).

Kemer'in güney ve batısında tepeler; doğusunda düzlükler bulunmaktadır. Düzlüklerle tepeler arasındaki sınır aynı zamanda tarım arazisi ile orman arazisi arasındaki sınırı oluşturmaktadır (Aydın 1987). Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi kapsamında inşa edilen Kemer Yat limanı Kemer'deki önemli turizm yatırımlarındandır (Atik 2003).

İnceburun'un meydana getirdiği doğal limanın batısında bulunan antik İdiros Kenti'nin tarihi geç Roma ve erken Bizans dönemlerine dayanmaktadır. İdiros Kenti'nin toprak üstünde görülebilen yapı izleri, bir kaç duvar ve sütundan ibarettir. Olimpos ve Phaselis sit alanları da Kemer yakınındadır (Bayburtluoğlu 2004).

Kemer'in Antalya yanındaki konumu ve Kemer'deki İnceburun (Şekil 3.1. ve 3.2.) görülmektedir.

Şekil 3.1. Kemer'in Antalya yanındaki konumu

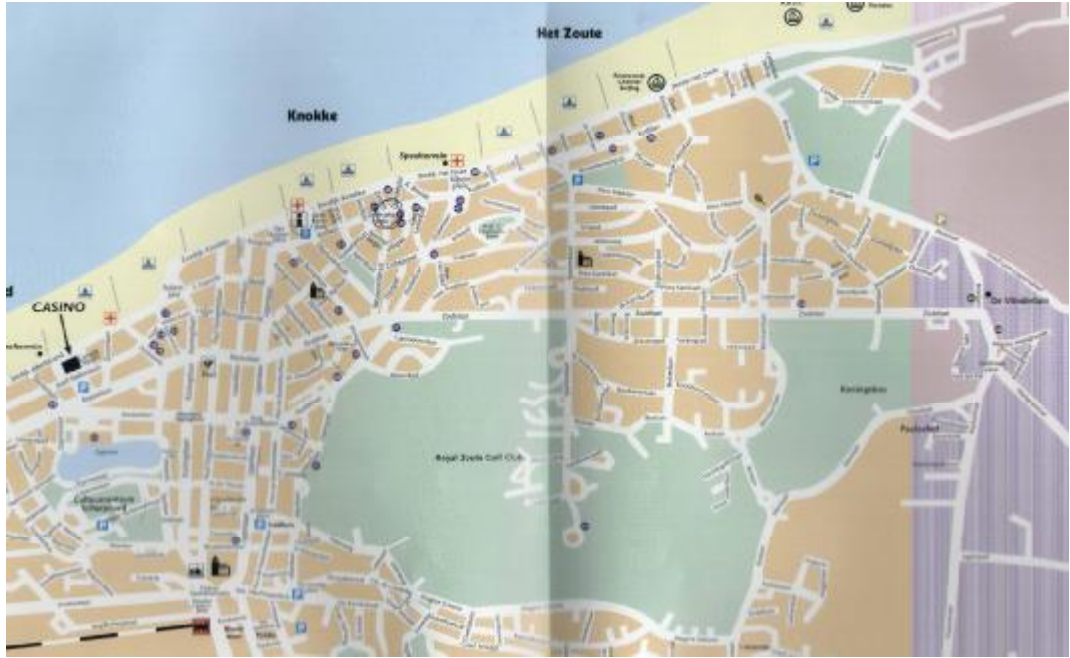
Şekil 3.2. Kemer ilçe merkezi (Kemer Belediyesi 2006)

Knokke Belçika'nın Kuzey Denizi kıyısında ve Hollanda sınırına yakın, kuzey denizi kıyısında turizm amaçlı tesislerin ve ikinci konutların yer aldığı, sosyo ekonomik

açından gelişmiş bir turizm ve rekreasyon merkezidir. Knokke Belçika'nın seçkin kıyı kentlerinden biri olup, yönetim açısından Knokke-Heist adıyla bir grup yerleşim yerinin merkezi konumundadır (Şekil 3.3 ve 3.4).

Şekil 3.3. Knokke'nin Konumu (Anonim 2005a)

Şekil 3.4. Knokke'nin Konumu (Anonim 2005e)

Knokke genel olarak denizin yüzyıllar boyunca çekilmesi ile oluşmuş bir alanda kurulmuştur. 1775'ten sonra Knokke ve Heist'te görülen kumul erozyonu fiziksel yönden kıyının zarar görmesine neden olmuştur. 1850'li yıllara kadar bu alanda erozyon stabilizasyon çalışmaları yapılarak kumulların tarım için yeniden elverişli duruma

getirilmesine çalışılmıştır. Daha sonra Knokke'de turizm gelişmeleri başlamıştır (Anonim 1985). 19. yüzyılın ikinci yarısında ise genel altyapının düzenli olarak geliştirilmesi çalışmaları başlatılmıştır. Knokke'de turizm yapılaşması 1890 yılında başlamıştır. Çalışma alanı olarak Knokke merkez olmak üzere, Zoute yerleşimi ve Zwin doğal koruma alanı seçilmiştir (Şekil 3.4). 150 hektar alana sahip olan Zwin'in 25 hektarı Hollanda sınırları içerisinde kalmaktadır (Dumant 1999).

3.2. Yöntem

Çalışmanın altlığı olarak her iki yerleşim yerinin tarihi, fiziksel gelişimi, doğal peyzajı, yapıların şekil, renk ve görünüşünü belirleyen yasal mevzuatları araştırılmıştır.

Araştırma yöntemi olarak Garcia vd (2004) tarafından tarımsal-endüstriyel binaların çevreleri ve arka fonlarıyla olan görsel ilişkilerinin belirlenmesinde kullanılan foto-analitik yaklaşım yönteminin bir bölümü olan fotoğraf algılama anketi yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla her iki çalışma alanında kıyıda ve ana alışveriş güzergahından geniş açılı objektiflerle çok sayıda yüksek çözünürlüklü dijital fotoğraflar çekilmiş; bunlardan turizm amaçlı yapılar ve çevresindeki görsel oluşumun belirgin olarak izlenebildiği 30 tanesi seçilmiştir. Elde edilen fotoğrafların A4 boyutunda renkli çıktıları alınmış ve arazide çalışma yapmayı kolaylaştırmak için dosyalara yerleştirilmiştir.

Kemer'de çekilen 30 fotoğraf Kemer merkezde rastlantısal olarak seçilen değişik milliyet, meslek ve yaş gruplarındaki 100 kişiye gösterilmiştir. Aynı şekilde Knokke'de çekilen 30 fotoğraf da Knokke'de yine rastlantısal olarak seçilen değişik milliyet, meslek ve yaş gruplarındaki 100 kişiye gösterilmiştir. Her fotoğraf için algılamaya yönelik 2 soru sorulmuştur. Bu şekilde herbir yerleşim merkezinde 6000 olmak üzere toplam 12000 adet veri toplanmıştır. Gösterilen resimlere ilişkin sorulan iki soru aşağıda sıralanmıştır. Birinci soruda, anketi yapan kişilere birden çok seçme yapabilecekleri, ancak ilk tercihlerini işaretlemeleri gerektiği belirtilmiştir. SSPS 11.0 istatistik programı ile demografik özellikler ile birinci soru cevapları arasındaki

korelasyon analizleri yapılırken sadece ilk tercihleri kullanılmıştır. İkinci soruda ise anketi yapan kişiler, tek seçenek işaretlenmiştir.

Buna göre sorular ve seçenekler;

1. Bu fotoğraftaki yapı grubunun veya onun yapısal bileşenlerinin manzara ile entegrasyonunu geliştirmek için hangi özellikleri değiştirmek gerekir?

a) Renk b) Materyalin dokusu c) Çizgiler ve formlar d) Ölçü e) Konum

2. Bu fotoğraftaki yapının/yapıların manzarayla bütünleşmesini nasıl değerlendirirsiniz?

a) Çok kötü b) Kötü c) Kabul edilebilir d) İyi e) Çok iyi

İkinci soruda değerlendirmede sıralama yapabilmek için her seçim için bazı değerler verilmiştir:

Çok iyi	2
İyi	1
Kabul edilebilir	0
Kötü	-1
Çok kötü	-2

Her fotoğrafın aldığı seçenekler toplamında aldığı değerler göz önünde tutularak en çok puan alandan en az puan alan fotoğrafa doğru sıralandırma yapılmıştır.

Ayrıca anket yapılan kişilerin cinsiyet, yaş, milliyet, eğitim düzeyi, meslek ve ikamet edilen yer gibi sosyo-ekonomik durumunu yansıtan altı soru sorulmuştur. Bu soruların sorulmasının amacı fotoğraflara verilen yanıtlarla sosyo ekonomik özellikler arasındaki korelasyon ilişkilerinin saptanmasıdır. Korelasyonlar SPSS 11.0 istatistik yazılımı kullanılarak yapılmıştır.

1) Cinsiyet ?

a) Erkek b) Kadın

2) Yaş Grubu

- a) 18-35 b) 36-50 c) 51-65 d) 65'ten büyük

3) Milliyet ?

4) Eğitim Düzeyi ?

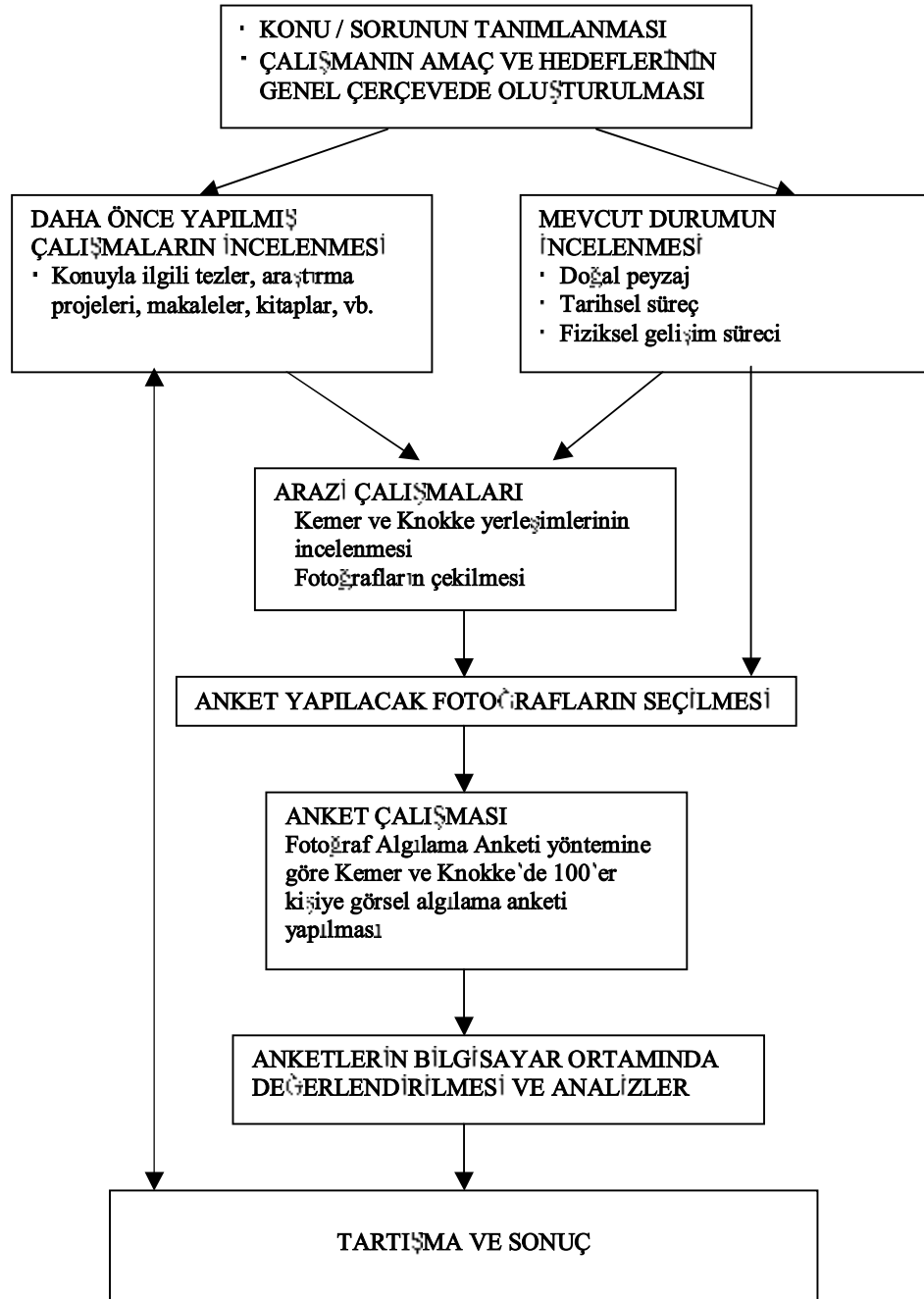
- a) İlköğretim
b) Lise
c) Yüksek Okul
d) Üniversite (Lisans)
e) Yüksek Lisans, Doktora...

5) Meslek ?

- a) Özel Sektör
b) Memur
c) Emekli
d) İşçi
e) Çiftçi
f) Öğrenci
g) Ev Hanımı
h) Diğer (.)

6) İkamet Edilen Yer

- a) Kemer / Knokke
b) Türkiye / Belçika (.)
c) Yurtdışı (.).

Şekil 3.1. Araştırma Yönteminin Akış Diyagramı

Araştırma temel olarak insanların yapılar ve çevreleriyle entegrasyonu hakkındaki görsel algılamalarını değerlendirmeye odaklanmıştır. Çalışmalar arazi ve büro ortamlarında yürütülmüştür. Araştırmaya ilişkin akış şeması (Şekil 3.1.) yukarıdadır.

4. BULGULAR

4.1. Araştırma Alanlarının Peyzaj Özellikleri

4.1.1. Kemer

4.1.1.1. Konum

Kemer, Türkiye'nin Akdeniz kıyısında 30° 34' doğu boylamı ile 36° 36' kuzey enleminde, Antalya ilinin 42 km güneybatısında, batı Toroslarm eteklerinde bir ilçedir Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi kapsamında bulunmaktadır. Beydağları ile deniz arasında kalan kıyı şeridi içinde, batıda Aslanbucak ve Aşağı Kuzdere ile güneyde Çamyuva'dan gelen yolların kesiştiği noktada Kemer bulunmaktadır (Aydın 1987).

Şekil 4.1. Kemer'in Türkiye'deki konumu
(Kemer Belediyesi 2006)

Şekil 4.2. Kemer ve çevresi
(Kemer Belediyesi 2006)

Kemer Tekirova, Çamyuva, Göynük, Aslanbucak, Beldibi gibi yerleşim merkezleri ile bir bütün oluşturmaktadır. Beldibi'nden Tekirova'ya kadar uzanan yaklaşık 62 km uzunluğunda bir sahile sahip olan Kemer'de merkezde Idiros olmak üzere Phaselis, Olimpos (Çıralı-Yanartaş-Deliktaş) gibi tarihi değer taşıyan bölgeler de bulunmaktadır. Çalışma alanı olarak, Kemer ilçe merkezinde ana alışveriş caddesi olan Liman Caddesi, İnceburun'un sağında ve solunda kalan sahil şeridi ile seçilmiştir (Şekil 4.3) (Anonim 2000).

Şekil 4.3. Kemer, perspektif anlatım (Kemer Belediyesi 2006)

4.1.1.2. Topoğrafik yapı

Kemer'in yerleştiği alan güney ve batıda tepeler ile doğuda sınırları deniz tarafından çizilen üçgen biçimindeki düzlüklerden oluşmaktadır.

Şekil 4.4. Kemer genel görünüm (Anonim 2006)

İnceburun yarımadası, sağındaki ve solundaki kıyıların manzarasına hakimdir. İnceburun'un güneyindeki, plaj materyali kum, kuzeyindeki plaj materyali ise değişik boylardaki çakıllardan oluşmaktadır.

4.1.1.3. İklim

Akdeniz kıyısında yer alan Kemer'de ılıman bir akdeniz iklimi hüküm sürmektedir. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlıdır. Yıllık ortalama sıcaklık 18.2 derecedir. Temmuz ayında ortalama sıcaklık 28.2 °C, Ocak ayında ise ortalama sıcaklık 10 derecedir. Haziran- Eylül ayları arasında hemen tümüyle açık günler hakimdir. Nisan, Mayıs ve ekim aylarında ise açık günlerin sayısı kapalı günlerden fazladır. Havanın açık olduğu günsayısı 149.5, kapalı olduğu gün sayısı 35,5 gündür. Yıllık yağışlı gün sayısı ortalama 70,7'dir ve Temmuz ve Ağustos aylarında hemen hemen hiç yağmur yağmamaktadır. (Anonim 2000). Hakim rüzgar yönü kuzeybatı olmasına rağmen Beydağları engellemektedir. Ayrıca kuzeydoğu ve güneydoğu yönünden esen rüzgarlar da mevcuttur.

4.1.1.4. Tarihi ve sosyal yapı

Kemer'in tarihi ile ilgili çalışmalar buranın bir Likya şehri olmasının ötesinde bilgi vermemektedir. Ancak yerli halktan edinilen bilgiye göre, 1910'lu yıllarda "eski köy" adıyla anılan Kemer, dağdan (Kızılcık Dağı) gelen sel baskını nedeniyle, bataklık haline gelmiştir. Sel baskınından köyü korumak için 1916-1917 yıllarında, dağların eteklerine taştan yaklaşık 23 km uzunlukta bir taş duvar (sedde) yapılmıştır. Sonraları buraya gelip yerleşen halk, dağlarla köyü birbirinde ayıran bu duvarı Kemer'e benzettikleri için, yerleşmenin adı o zamanlardan beri "Kemer" olarak bilinmektedir. Döneme ait başka bir rivayete göre ise salgın bir hastalığın burada oturan halkın büyük bölümünün ölümüne neden olduğu için nüfus oldukça azalmış, ancak dışarıdan gelen yabancılar ve özellikle dağlarda yaşayan yörüklerin buraya yerleşmelerinden sonra köy tekrar bugünkü kalabalık nüfusuna ulaşmıştır (Anonim 2000).

İdiros antik kenti Phaselis'in kuzeyinde, Kemer limanının batısında yer almaktadır (Şekil 4.5, 4.6 ve 4.7). Bölgede yapılan kazılarda, Bizans duvar kalıntıları, üç kapı

sövesi ve apsisi andıran bir duvar bulunmuştur. 60-90 cm derinliğinde yapılan çalışmalarda Bizans Kilisesi kalıntılarının bir bölümü ortaya çıkarılmıştır (Şekil 4.5 ve 4.6). Kilise 25 / 11.5 m boyutlarındadır. Kilise kompleksinin kazısı sırasında bulunan küçük buluntu ve sikkelerin incelenmesi sonucunda kompleksin 4. ve 6. yüzyıllarda kullanıldığı tespit edilmiştir. Alt seviyedeki moloztaş duvarlar, 6. yüzyıla aittir ve 7. yüzyılda onarım görerek bazı bölümler eklenmiştir. Ayrıca, erzak koymak için kullanıldığı düşünülen küpler (pitos) ve güney batıda Bizans çağına ait bir nekropol bulunmaktadır (Özükan 2004). Güneybatı Antalya Kıyı Şeridi 1/25000 ölçekli Çevre Düzeni Planı üzerinde Kültür Bakanlığı, Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'na İdiros tarihsel alanının kesin yapı yasağı olan ve izinli yapıya konu olan sınırları çizilmiştir (Aydın 1987).

Şekil 4.5. İdiros antik kentine ait kalıntılar (Anonim 2005b)

Şekil 4.6. İdiros, bazilikadan görünüş (Anonim 2005b)

Şekil 4.7. İdiros, kiliseden görünüş (Anonim 2005b)

M. Ö. 5. yüzyıl sonu ve 4. yüzyıl başına ait olduğu düşünülen mezarlar ve erken Bizans çağına ait mozaiklerden de anlaşıldığı gibi, İdiros'un çok yönlü etkilere karşı, Phaselis kadar emin bir sığınak olmasa da, antik dönem içinde korunaklı bir liman olduğunu ortaya koymaktadır. İlginç bir şekilde tıpkı Phaselis gibi İdiros'ta M.S. 13. yüzyıldan sonra artık önemini kaybetmiş ve kaderine terk edilmiştir (Bayburtluoğlu 2004).

1975 yılında yapılan karayoluyla ulaşımın sağlanması bölgenin gelişiminde büyük rol oynamıştır. Kemer etkileyici doğası daha çok kişi tarafından keşfedilmiştir. Turizm gelişmelerinden önce halk, tarım ve hayvancılık yapmaktaydı (Şekil 4.8 ve 4.9).

Şekil 4.8. 1968, hayvancılıkla geçimini sağlayan halk yaz aylarında yüksek yaylalara göç etmekteydi (Kemer Belediyesi 2006)

Şekil 4.9. 1970, Kemer halkı çiftçiydi (Kemer belediyesi 2006)

Kemer, tarım yapılan bir bölge olmasından dolayı, sosyal yapı, toprak sahipliğine bağlıdır. Türkiye kırsal kesim değerlerine göre, Kemer'de aile büyüklük verileri çok düşük olup, bu sonuç küçük toprak mülkiyeti ile ilişkilendirilebilir. Önceleri susam ve mısır ekilen verimsiz araziler toprak taşımak suretiyle seracılık yapılan alanlara dönüştürülmüştür. Toprak verimli olduğundan örtü altı tarıma uygun olması toprak

gelirlerinin (arazilerin küçük olmasına rağmen) yüksek olmasını sağlamıştır. Ancak turizmin yaygınlaşması sonucunda narenciye bahçeleri ve seracılık yapılan verimli topraklar yüksek fiyatlar karşılığı turizm yatırımcıları tarafından satın alınmıştır. Ayrıca turizmi destekleyen pansiyonculuk, lokantacılık, tüccarlık gibi meslekler ortaya çıkmıştır. Tatil köyleri ve oteller yöre halkına istihdam sağlamaktadır. Gelir düzeyi Türkiye'nin diğer kesimlerine göre oldukça yüksektir. Bölgede yörenin ihtiyacını sağlayacak ölçüde çok az miktarda balıkçılık ve hayvancılık yapılmaktadır. Bugün bölgedeki otellerin yiyecek gereksinimlerinin büyük bölümü yine bölgeden sağlanmaktadır (Aydın 1987). Günümüzde yaygınlaşan herşey dahil sistemi düşük fiyat politikasıyla turistleri dolaylı olarak tesisten çıkmamaya mecbur etmekte, dolayısıyla yöre ekonomisine zarar vermektedir.

4.1.1.5. Kentsel gelişim süreci

Kemer Antalya'ya 45 km'lik bir karayolu ile bağlıdır. Uluslararası havaalanına 49 km. uzaklıktadır. Antalya'dan ve diğer illerden otobüsle ulaşım mevcuttur. Denizle ulaşım Türkiye'de yaygın olmamakla birlikte marinanın varlığı önemlidir.

Kemer, 1950'lerin başında 1500 kişi nüfuslu bir köy iken Haziran 1986'da belde ve 1990'da da ilçe olduğu zaman 17000 kişilik nüfusu ile batı Antalya'nın önemli bir yerleşim yeri durumuna gelmiştir. 1970'li yıllardan bu yana turizm sektörünün geliştiği Kemer, yoğun bir göç almıştır. Nüfusu 1970'lerde sadece 8 köyü ve 4753 kişi nüfusu bulunan Kemer, 2000 yılında ilçe olmuştur. Yaz aylarında nüfusun 100 000-150 000'e çıktığı tahmin edilmektedir. Turizm amaçlı seyahat eden turistlerin yanı sıra yöreye yerleşen yabancıların sayısı da artmıştır. Daha sonra nüfusu hızla artarak 1997 seçimlerinde 34000'e ulaşmış ve 2000 yılında 55092'tir. Bugün Kemer'de kentsel gelişmeler, Çevre Düzeni Planı, Nazım İmar Planı ve Uygulama İmar Planı doğrultusunda biçim kazanmaktadır (Atik 2003).

Kemer'in, 1975 yılında Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi kapsamına alınması kentsel değişim ve dönüşümlerin başlangıcı olmuştur (Şekil 4.10, 4.11, 4.12 ve 4.13).

Şekil 4.10. Bugün Cumhuriyet meydanının olduğu yerin eski hali (Kemer Belediyesi 2006)

Şekil 4.11. 1969 yılında çekilmiş bir konut fotoğrafı (Kemer Bel. 2006)

Şekil 4.12. Kemer sahili yapılaşmadan önceki görünüşü (Kemer Belediyesi 2006)

Şekil 4.13. Kemer sahil (Orijinal 2005)

"Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi" (GATGP) Antalya ili güneybatı kıyılarında Antalya limanından Gelidonya burnuna kadar uzanan 80 km uzunluğundaki bir alanda kısa vadede kitle turizmine cevap verecek toplu yatak kapasitesi yaratmak, amacıyla geliştirilmiş, bir projedir (Atik 2003). Proje, ülkemizde plan, program, finansman ve işletme konularını birlikte ele alan ilk ve tek bütüncül proje olma özelliğindedir. Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası'ndan 1976 yılında sağlanan 26 milyon dolarlık kredinin kullanıldığı projenin yasal dayanağı 1/25000 ölçekli Güneybatı Antalya Çevre Düzeni Planıdır. GATGP, 1982'de çıkarılan Turizmi teşvik Kanunu'nun getirdiği vergi indirimi, arazi tahsisi gibi özendirmeler ile artan talep üzerine ilk olarak 1987'de, daha sonra da 1991'de revizyona uğramıştır. 1996 değiştirilen "Revizyon" Çevre düzeni Plan raporları karşılaştırılmış ve genel hükümler irdelenmiştir. Kemer,

1980 yılından sonra, özellikle GATGP ile birlikte çok hızlı bir turizm bölgesi olma süreci geçirmiştir. Yatak kapasitesi hızla artmış ve 1985'te, 4.583 iken, 1990'da 26.708 kişi artmış, 2002'de toplam 57.026'ya ulaşmıştır (Atik 2003). 1991 ve 2005 yıllarına ait hava fotoğraflarından Kemer'in gelişiminin değerlendirilmesi mümkündür (Şekil 4.16 ve 4.17)

Kemer'de kentsel alandaki yapılaşma da plan değişikliklerinden etkilenmiştir. Kıyıya farklı uzaklıkta yerleşimlerin bulunması bu yasal değişimlerin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Güney Antalya Turizm Geliştirme projesi kapsamında inşa edilen Kemer Yat Limanı ise Kemer'deki en önemli turistik hareket merkezidir (Şekil 4.14 ve Şekil 4.15).

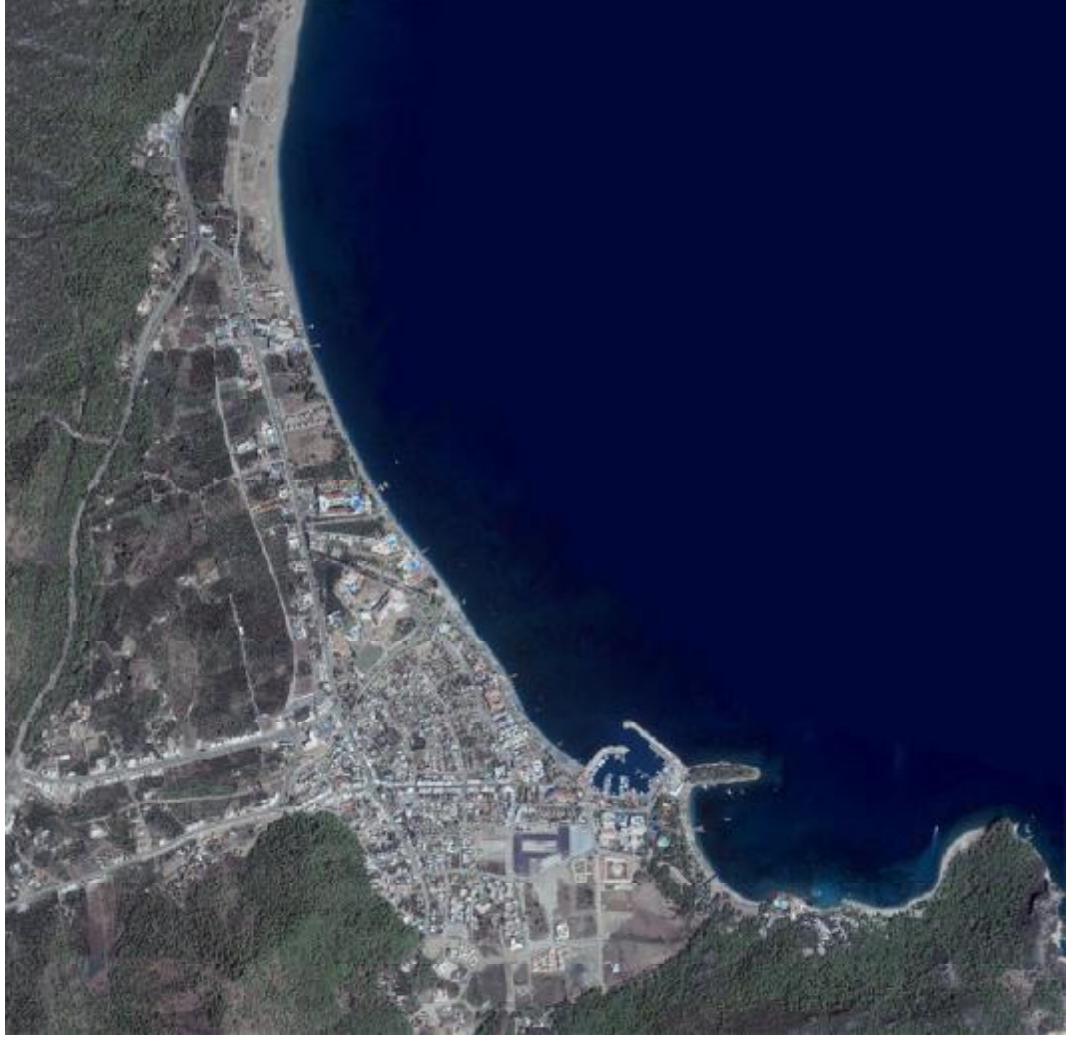
Şekil 4.14. İnceburun'dan sağ tarafa bakış marina yapılmadan önceki hali (Kemer Belediyesi 2006)

Şekil 4.15. İnceburun'dan sağ tarafa bakış ve marina (Orj. 2005)

Şekil 4.16. Kemer, 1981 yılında yapı yoğunluğu ve mevcut durum (Anonim 1981)

Şekil 4.17. Kemer, 2005 yılında yapı yoğunluğu ve mevcut durum (Anonim 2005a)

4.1.1.6. Doğal bitki örtüsü

Antalya havzası çeşitli iklim, toprak ve topoğrafya şartlarına sahip olduğundan bitki örtüsünde de çok çeşitlilik görülür. Havzada topoğrafya ve yükseltinin elverişli olması sebebiyle doğal bitki örtüsü olarak çok yıllık bitkiler vardır (Şekil 4.18, 4.19, 4.20 ve 4.21).

Çok yıllık bitkilerden genellikle denizden 0-600 m. arasında değişen yüksekliklerde Akdeniz maki topluluğu bulunur (Anonim 2004).

0-1200 m arasında değişen yüksekliklerde bölgenin en önemli orman ağacı olan kızıl çam (*Pinus brutia*) yer alır (Anonim 2004).

1000-1400 m arasındaki yükseklerde sedir (*Cedrus libani*) ve karaçam (*Pinus nigra*) esas teşkil eder. Sedir, bölgede yayılım ve yaşayışın uygun seviyesine erişmiş bulunmaktadır (Anonim 2004) .

1400-1700 m arasındaki yüksekliklerde Gökmar (*Abies cilicica*) ve ardıç (*Juniperus sp.*) yer alır (Anonim 2004).

Şekil 4.18. Kemer bitki örtüsü
(Orijinal 2005)

Şekil 4.19. Kemer bitki örtüsü
(Orijinal 2005)

Şekil 4.20. Kemer bitki örtüsü
(Orijinal 2005)

Şekil 4.21. Kemer bitki örtüsü
(Orijinal 2005)

Antalya sınırları içinde toplam 533 doğal bitki türü bulunmuştur. Kemer ve çevresi, Akdeniz bölgesi sınırları içerisindedir. Yöre doğal bitki örtüsü Akdeniz doğal bitki örtüsüne topluluğuna dahildir. Kemer ve çevresinin en karakteristik bitkileri, zeytin (*Olea sub sp. Oleaster*), kızıl çam (*Pinus brutia*), servi (*Cupressus sempervirens*), defne (*Laurus nobilis*), sandal (*Arbutus unedo* ve *Arbutus andrachne*), kermes meşesi (*Quercus coccifera*), akçakesme (*Phillyrea media*) ve yabani antep fıstığı (*Pistacia terebinthus* ve *Pistacia lentiscus*)'dır. Bunların çoğu bölgeye has önemli bir formasyon olan "maki" içinde yer alır. Maki formasyonunu oluşturan bitkilerin büyük bir bölümü herdem yeşil, sert yapraklı, batıcı dikenli ve kserofittir (Aydın 1987).

4.1.2. Knokke

4.1.2.1. Konum

Knokke Belçika'nın Kuzey Denizi kıyısında 51. paralelde ve Hollanda sınırına yakın, turizm amaçlı tesislerin ve ikinci konutların yer aldığı bir turizm ve rekreasyon merkezidir (Şekil 4.22 ve 4.23). Çalışma alanı, Duinbergen'e kadar Knokke, Het Zoute yerleşmeleri ve Zwin olarak sınırlandırılmıştır (Şekil 4.24, 4.25, 4.26). 150 hektar alana sahip olan Zwin doğal koruma alanının 25 hektarı Hollanda sınırları içindedir.

Şekil 4.22. Belçika ve Knokke'nin konumu

Şekil 4.23. Knokke'nin konumu

Şekil 4.24. Zoute ve Zwin, çalışma alanının bir bölümü (Robberechts 2005)

Şekil 4.25. Ana alışveriş sokaklarından olan Lippenslaan ve Kustlaan (Robberechts 2005)

Şekil 4.26. Kasino yapısından itibaren Knokke, çalışma alanının diğer bir bölümü (Robberechts 2005)

4.1.2.2. Topoğrafik yapı

Ülkenin bu bölümü düz bir arazi yapısına sahiptir. 1850'li yıllara kadar bu alanlar tarıma elverişli hale getirilmeye çalışılmıştır (Anonim 1985).

Knokke ve Zoute kıyından sonraki doğal bir sıra 2-3 m yüksekliğindeki denize set oluşturacak şekilde yerleştirilmiş kum tepesi üzerine ve bu tepenin arkasına yerleşmiştir (Şekil 4.24, 4.25, 4.26) (Anonim 1985).

4.1.2.3. İklim

Kuzey Denizi kıyısında yer alan Knokke ılık bir deniz iklimine sahiptir. Yıllık ortalama sıcaklık 10 °C'dir. Ağustos ve Temmuz en sıcak aylar olup ortalama sıcaklık 16.9; Ocak ve Şubat ise en soğuk aylar olup ortalama sıcaklık 3°C'dir. Yıllık yağışlı gün sayısı ortalama 200'dür. Hakim rüzgar yönü güneybatıdır (Anonim 2005c).

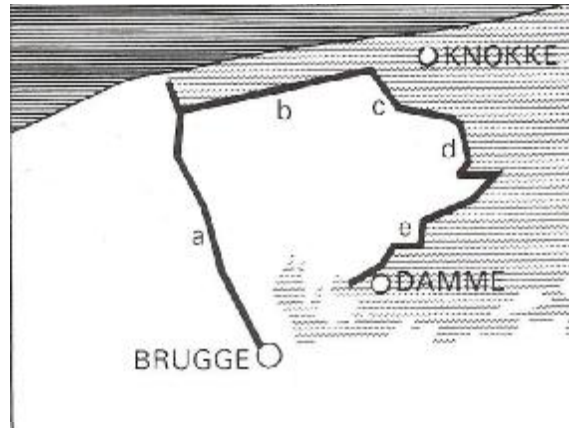
4.1.2.4. Tarihi ve sosyal yapı

Bölge ile ilgili bazı araştırmalarda bulunan fosiller milyonlarca yıl öncesine dayanmaktadır. Bu fosiller arasında köpekbalığı dişleri, buzul çağında bölgede yaşayan memelilerin kemikleri ve deniz kabukları bulunmuştur (Anonim 1985).

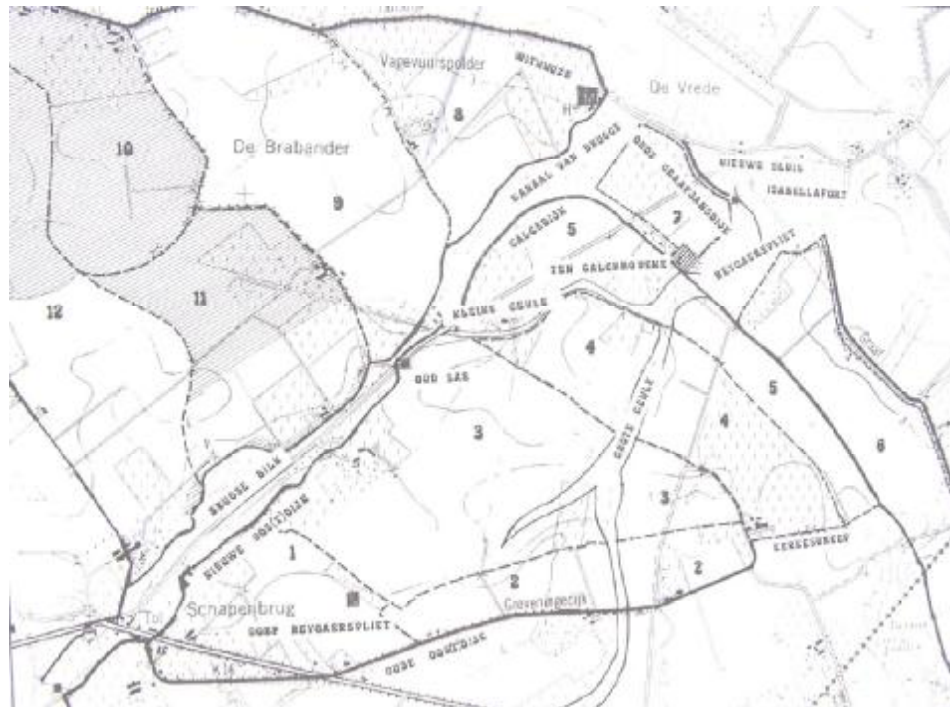
Roma döneminden sonra erken orta çağda (M.S. 4-7. yy.) yavaş yavaş suların çekilmesiyle birlikte bölgede tuzlu, balçık, bataklık şeklinde bir toprak yapısı oluşmuştur. 9. yy.'dan başlayarak bölgenin hayvanlar için otlak olarak kullanılmaya başladığı bilinmektedir. Ortaçağda sırasında (M.S. 13. ve 14. yy.) özellikle Zwin'in güneyinde denizden kazanılan toprak ıslah edilerek tarıma elverişli hale getirilmiştir (Anonim 1985).

16. yy.'da köyler ve denizden kazanılan topraklar Sluis ve Damme'ye kadar uzanmıştır. Bu yıllarda küçük araçlarla Brugge'e taşıma sağlanmaktadır. Zamanla uluslararası ticaret azalmaya başlamış, Zwin kendi gelişimine bırakılmıştır. 18. yy.'da

Zwin'de Sluis'e kadar deniz çekilmeleri oldu. Zwin koyu son olarak 1872 yıllarında uluslararası set yapımıyla tamamen kapatılarak bölgesinin drenajı tamamlanmıştır (Şekil 4.27, 4.28 ve 4.29) (Anonim 2005d).

Şekil 4.27. 1134'te sıradağ şeklinde yerleşmiş kumullar ve inşa edilen setler (a,b,c,d,e) sayesinde bölge uzun süre su baskınlarına maruz kalmıştır.
(Dijk=set) a:Blankenberge, Gentele dijk, b: Evendijk , c:Kalvekeetdijk, d:Bloedlozendijk, e: Krinkeldijk (Anomim 1985)

Şekil 4.28. Zwin bölgesinin 1660 yılındaki durumu (Anonim 1985)

Şekil 4.29. Damme ve Sluis (Anonim 2005e)

Bölgede kıyı turizmini İngiliz turistler yaygınlaştırmıştır. 18. yy.'da İngiltere'de sağlık turizm bölgeleri arasında çok tanınmaktadır. Bir süre sonra ve sahilde rekreasyon amaçlı yürümek ve eğlenmek, tedavi ve bakım amaçlı sağlık turizminden daha önemli hale gelmiştir. Ostend ve Blankenberge'den sonra 3. kıyı resortu Heist olmuş ve buraya gelen turistler at gezintileri sırasında Knokke'yi keşfetmişlerdir (Anonim 2005d).

19. yy.'da turizm sektörünün gelişmesiyle karayolu ve demiryolu ağları geliştirilmiştir. Ulaşımın kolaylaşması endüstrinin gelişmesine de katkıda bulunmuş, bölgede Duinbergen, Zoute yerleşim alanları planlanmış ve Zeebrugian limanı inşa edilmiştir (Şekil 4.31 ve 4.32) (Anonim 2005d). 1885'te Mimar van Jean Baes tarafından yeni alanların planlamasını yapmıştır. (D'hont 1981).

Şekil 4.30. De Haringvangst, 18. yy.'da balıkçılığı anlatan gravür (Anonim 1985)

Şekil 4.31. Eski Zoute’de küçük bir konut 19. yy.’ın başlarında ise açlığa ve fakirliğe karşı bir savaş vardır. Tek odalı evlerinde yemek yeme, hazırlama, yatma gibi ihtiyaçlarını yerine getirmek zorunda kalmışlardır (Anonim 1985)

Şekil 4.32. 1904, Denizden kazanılmış alanlarda tarım yapan halk çiftçiydi (Bommer 1908)

Turizmin canlanmasıyla birlikte halk tarım ve balıkçılığı bırakıp turizm sektöründe çalışmaya başlamış, ekonomik durumda iyileşmeler görülmeye başlamıştır. Knokke, gibi lüks kıyısı resortu olarak hizmet vermeye başlamıştır (Şekil 4.30, 4.31 ve 4.32) (D’Hont 1981).

4.1.1.5. Kentsel gelişim süreci

18. yy.’ın sonlarına kadar köylerde konforlu olmayan balıkçı ve çiftlik evleri yer almaktadır (Şekil 4.31). 18. yy.’ın ikinci yarısında altyapı kalitesi giderek başlamıştır. Caddeler asfaltla kaplanmış, aydınlatılmış ve kanalizasyon sistemi kurulmuştur. 1890’larda Knokke’de yapılanma çalışmaları başlamıştır. (Anonim 2005d).

Şekil 4.33. Knokke sahili 1885 yılında (D'Hont 1992)

Şekil 4.34. Knokke, sahilden denize doğru bakış, 1935 yılında (D'Hont 1992)

Şekil 4.35. Knokke, sahilden yapılara doğru bakış, 1935 yılında (D'Hont 1992)

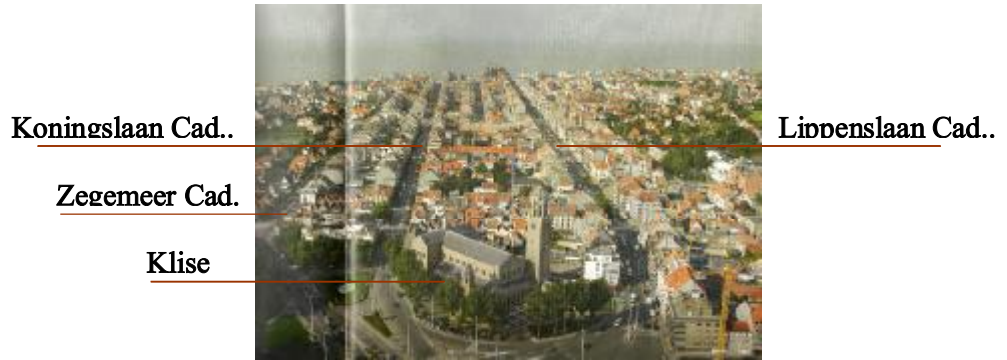
İngiliz turistler tarafından getirilen golf ve tenis sporları 1900'den itibaren lüks otellerin Knokke'de yaygınlaşmasında etkili olmuştur. Knokke'de bu yıllarda kurulan golf ve tenis klüpleri günümüzde de yoğun olarak kullanılmaktadır (D'Hont 1992).

1901’de Alman mimar Joseph Stübben bir bahçeli-denizkıyısı resortu tasarlaması için görevlendirilmiştir. Flemenk çiftlik evi stilinde evler (beyaz duvarlar, kırmızı ya da sazlık çatılar çok sayıda park ve bahçe, yolların hiyerarşi içinde olması (ana yol, doğrusal yol, ve onun yanında küçük bükülen yollar), mevcut doğal özelliklerin korunması gibi özelliklere sahiptirler (Anonim 2005d).

Şekil 4.36. 2005 yılında Zoute’de özel apartman ve villalar (Robberechts 2005)

1900 yılında ana alışveriş hattı olan Lippenslaan (eski adı Zeeweg’tir) caddesi açılmıştır (D’hont, 1981).

Şekil 4.37. 2005 yılında, Knokke, en solda Zegemeer daha sonra Koningslaan ve Lippenslaan, kilise önde Sint-Margaretakerk (Robberechts 2005)

Knokke’de turizmin artmasıyla birlikte ulaşım da gelişti. 1868’te demiryolu Blankenberge’den Heist’e kadar ulaştı. Turistler Knokke için Heist İstasyonunda araç değiştirmek zorundaydılar. 1890’dan sonra Knokke’ye tramvay serisi ve son olarak 1926’da tren servisi gelmiştir. II. Dünya Savaşı’ndan sonra toplu taşımacılığın yerini

yavaş yavaş otomobiller almaya başladı. Knokke ve Heist'e 'Koninklijke Baan' üzerinden ya da Natiénlaan üzerinden 1935'te iki yeni yol açıldı (D'hont 1992).

1929'da Knokke'nin bugünkü Zwin doğal rezervine yakın küçük bir havaalanı kurulmuş ancak 1960'ta işlevini yitirmiştir (D'hont 1992). Bugün Knokke'ye pek çok Avrupa şehrinden kara, hava ve deniz yoluyla kolayca ulaşılmaktadır. Ulaşımın kolay olması, haftasonu ziyaretçi sayısını da artırmaktadır.

20. yy.'da da geçen yıllardaki yapılaşma eğilimi devam etmiştir. Heist ve Knokke eskiden beri lüks denizkıyısı bölgesi olarak tanınırlığını korumaktadır. Fakat bölge kırsal özelliklerini kaybetmiştir (Şekil 4.38).

Şekil 4.38. Knokke, 2005 yılında yapı yoğunluğu ve mevcut durum (Anonim 2005a)

4.1.2.6. Doğal bitki örtüsü karakteri

Brugge'nin kuzeyinde yer alan Zwin Doğa Koruma alanı önemli biyolojik zenginliklere sahiptir. Kuzeyde Cadzand (Hollanda) ve güneyde Brugge-Aardenburg tarafından sınırlandırılır (Şekil 4.23 ve 4.39).

Şekil 4.39. Zwin doğa koruma alanı (Burggraeve ve Decler 2000)

Bu alan Damme ve Sluis gibi önemli tarihi yerleşimleri; Knokke ve Heist deniz kıyısı turizm bölgelerini, Zeebrugge limanını; geniş tarım arazileri ile Lissewege, Hoeke ve Ramskapelle köylerini kapsar. 150 hektar büyüklüğünde bir alana sahip olan Zwin Doğa Koruma alanı gölcüklerden çatlamış kuru topraklı tepelerden oluşmaktadır. Bu alanın 25 hektarı Hollanda sınırları içindedir (Dumant 1999).

Zwin Doğal Koruma alanının önemi, bölgeye özgü bataklık zengin hayvan türleri, tuzlu suda yaşayabilen bitkileri, kuşlarından kaynaklanmaktadır (Şekil 4.40, 4.41 ve 4.42).

Şekil 4.40. 2005 yılında, Zwin'den genel görünüm (Robberechts 2005)

Şekil 4.41. Knokke, kumullar (Orijinal 2005).

Şekil 4.42. Zwin Doğal Koruma Alanı (Burggraeve, Decleer 2000)

5. TARTIŞMA ve SONUÇ

Görsel peyzaj analizleri konusunda yapılan araştırmalar artış göstermektedir. Bu analizlerde deneysel yöntemlerden, mevcut durumun incelenmesine, bilgisayar destekli analizlerden, algılamaya dayalı çözümlere kadar bir çok yöntem kullanılmaktadır. Bu yöntemlerin subjektif bir yönünün olması nedeniyle sağlıklı sonuçlarının alınabilmesi için subjektifliğin olabildiğince azaltılması gerekmektedir. "Yapıların çevreleriyle uyum içinde olmaları gerekliliği" üzerinde durulmasına karşın ülkemizde bu konuda yapılan araştırmalar son derece yetersizdir.

Bu çalışmada turizm amaçlı yapılar ve çevreleri arasındaki görsel ilişkiler iki farklı alanda çözümlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla Türkiye ve Belçika'da turizm açısından önemli iki tatil merkezi çalışma alanı seçilmiş ve fotoğraf anketlemesi yöntemiyle analiz edilmiştir. Türkiye'de Antalya'nın en önemli turizm merkezlerinden olan Kemer ve Belçika'da Kuzey Denizi kıyısında bulunan Knokke'de çekilen fotoğraflardan 30'ar adedi seçilmiştir. Bu fotoğraflara ilişkin olarak her iki yerleşim yerinde ikişer soru sorulmuştur. Bu sayede elde edilen 6000 veri ile subjektifliği azaltmak, anlamlı sonuçlar çıkarmak öngörülmüştür. Ayrıca anket yapılan kişilerin demografik yapısını ortaya çıkarmayı hedefleyen 5 soru ile fotoğraflarla ilişkili iki soru arasında ortaya çıkan korelasyonlar yorumlanmaya değer bilgiler içermektedir. Çalışma alanlarının peyzaj ve görsel özelliklerine ilişkin değerlendirmeler aşağıda verilmiştir.

Knokke

- Belçika'nın sınırlı kıyı şeridinde yer alan en önemli turizm bölgelerinden birisidir.
- Belçika'nın yüzölçümü küçük olduğu için yurt içi ve yurtdışından ulaşılabilirliği kolaydır. Dolayısıyla gününbirlik ve hafta sonu sıkça ziyaret edilen bir turizm alanıdır.
- Turizm ve kentsel altyapı bakımından iyi durumdadır.
- Zwin doğal koruma alanı ve parkı, Knokke için önemli bir doğal kaynaktır. Tanıtımı ve korunması iyi düzeyde yapılmaktadır.

- Denize paralel bir tepecikten başka eğimi olmayan, düz bir topoğrafyaya sahiptir.
- Kuzey denizinde konumlanmasından dolayı sınırlı bir süre, deniz ve güneş turizmi yapılabilir. Bununla birlikte, golf ve tenis sporları için donanımlı tesislere sahiptir.

Kemer

- Türkiye’de ilk planlı turizm merkezi konumunda olan bir yerleşimdir.
- Daha çok yabancı turistlerin yoğun olduğu bir turizm alanıdır. Ankete katılanların sadece % 46’sı Türk, kalan kısmın çoğunluğu Hollandalı olmak üzere değişik ülkelerdendir.
- Kentsel altyapısı planlı ve yeterli değildir.
- Kıyılarda orman içi dinlenme alanı gibi turizm açısından önemli yerler yeterli derecede korunmamakta, tanıtılmamakta olup bakımları yapılmamaktadır. Tarihi değerler de benzer sorunlar vardır.
- Bölgenin doğal bitki örtüsü karakteristiğini taşıyan, ölçek olarak yapılardan oldukça büyük, tüm yapılara fon görevini üstlenmiş Toros dağları bulunmaktadır.
- Akdeniz iklimine ve bitki örtüsü zenginliğine sahiptir, deniz ve güneş turizmi için senenin büyük bölümünde iklim uygundur.

Kemer ve Knokke’de yapıların çevreleriyle olan entegrasyonunu değerlendirmek için yapılan anketlerdeki birinci soruya verilen yanıtlar özet olarak Çizelge 5.1. ve 5.2’de yer almaktadır. Bu soruda anket yapılan kişiler öncelik sırasına göre iki seçenek işaretlemiştir. Kemer ve Knokke’den alınan sonuçların birbirini destekleyen ve farklı yönleri mevcuttur. Birinci soruda yapıların çevreleriyle entegrasyonunu geliştirmek için renk, doku, form, ölçek ve konum öğelerinden hangisinin ya da hangilerinin değiştirilmesi gerektiği sorulmuştur. Birinci soru cevaplarının, 30 fotoğraf içindeki dağılımı Kemer ve Knokke için ayrı çizelgelerde değerlendirilmiştir.

Bu fotoğraflardaki görüntü karelerinde, yapı ya da yapı grupları ve bileşenlerinin çevreleriyle olan entegrasyonunu iyileştirebilmek için hangi öğelerin değiştirilmesinin önerildiği Çizelge 5.1 ve 5.2’de görülmektedir.

Çizelge 5.1. Kemer’de yapılan anketlerde birinci soru için verilen cevaplar

Fotoğraf No	Renk (%)	Doku (%)	Çizgi ve Form (%)	Ölçek (%)	Konum (%)
1	36	13	18	16	17
2	28	15	31	17	10
3	23	12	19	23	22
4	36	13	22	18	12
5	14	18	28	15	25
6	20	15	29	15	21
7	40	9	15	18	18
8	35	18	26	13	9
9	23	14	24	24	15
10	12	29	23	20	16
11	25	16	21	22	16
12	14	16	24	28	19
13	27	13	21	12	26
14	29	26	22	8	15
15	34	27	16	17	6
16	18	22	19	15	26
17	30	18	21	17	13
18	21	19	27	17	17
19	31	18	14	14	22
20	24	13	29	10	24
21	19	24	19	17	21
22	36	14	20	12	18
23	23	13	10	29	24
24	23	19	29	16	14
25	36	13	18	16	17
26	33	23	28	10	6
27	33	30	24	8	4
28	21	24	33	13	9
29	21	24	26	14	15
30	30	19	22	9	19
Ortalama	26	18	23	16	17

☐ Birinci tercih

☐ İkinci tercih

Çizelge 5.2. Knokke’de yapılan anketlerde birinci soru için verilen cevaplar

Fotoğraf No	Renk (%)	Doku (%)	Çizgi ve Form (%)	Ölçek (%)	Konum (%)
1	20	7	29	13	31
2	16	16	26	25	17
3	14	9	36	17	24
4	22	9	33	16	19
5	18	13	34	15	20
6	21	17	31	19	13
7	30	11	18	19	22
8	21	10	27	29	13
9	16	16	27	24	16
10	17	12	27	27	17
11	19	13	45	12	12
12	19	16	32	17	17
13	21	13	32	12	22
14	29	21	25	9	16
15	18	24	27	11	20
16	16	14	39	16	16
17	21	14	26	20	18
18	21	15	28	18	18
19	16	12	30	11	30
20	19	17	34	17	14
21	15	20	32	19	14
22	13	12	23	26	26
23	9	13	35	26	17
24	24	9	22	22	23
25	27	23	28	14	8
26	22	16	32	13	16
27	14	21	33	15	17
28	24	16	34	9	17
29	29	20	25	12	15
30	12	10	12	23	44
Ortalama	19	15	29	17	19

	Birinci tercih		İkinci tercih
--	----------------	--	---------------

Araştırma sonuçlarına göre; Kemer’de, fotoğraflarda görülen yapı ya da yapı grubunun ve bileşenlerinin içinde bulunduğu çevre ile entegrasyonunu geliştirmek için bütün fotoğraflarda en çok ortalama “renk” (% 26) ardından “çizgi ve form” (% 23); Knokke’de ise “çizgi ve form” (% 29), “renk” (% 19) ve “konum” (% 19) öğelerinin değiştirilmesi gereği üzerinde durulmuştur.

Kemer'deki yapılar renk açısından bir bütünlük ve anlam taşımaktan yoksun, birbirleriyle ve çevreleriyle uyumsuzdur (Şekil 5.11). Renk değiştirilebilmesi en kolay öğelerden birisidir. Oysa, yapıların çizgileri ve formlarını değiştirebilmek oldukça zordur. Konum olarak sahile çok yakın yapılar mevcut olup, bundan sonraki yapıların tasarımlarında gerekirse yasal zorlamalarla bir çözüm bulunması özellikle turizmin sürdürülebilirliği açısından önemlidir.

Knokke'deki yapılar en çok form açısından eleştirilmişlerdir. Geleneksel yapıların yerine veya yanına konumlanan çok katlı binalar form olarak uyumsuz olup tercih edilmemiştir. Yapıların renk uyumsuzluğu ve anlam yoksunluğu Knokke'de de değiştirilmesi istenen bir özelliktir. Renk ile aynı oranda tercih edilen konum problemi Knokke'nin topografik yapısından kaynaklanmaktadır. Denize paralel bir set halinde uzanan tepecik üzerine yerleştirilen yapılar, olduklarından daha yüksek ve rahatsız edici bulunmaktadır. Knokke'de de küçük hacimli ve az katlı yapılar, yüksek ve bitişik nizam yapılara tercih edilmiştir.

Garcia vd (2004) yapılar ve çevrelerinin geliştirilmesi ve değiştirilmesi gereken en önemli özelliğin (bütünleşme ve uyumun sağlanması için) renk olduğunu belirtmekte, ardından konum, çizgi ve form'u sıralamaktadır.

İkinci soru cevaplarında, yapı ya da yapı grupları ve bileşenlerinin çevresi ile olan bütünleşmesinin değerlendirmesinde Kemer'de en çok olumlu cevap alan ilk dört fotoğraf sırasıyla, 7, 9, 4 ve 23 numaralı fotoğraflardır (Şekil 5.1, 5.2, 5.3, 5.4).

Şekil 5.1. Kemer, fot. 7- birinci (Orj. 2005)

Şekil 5.2. Kemer, fot. 9-ikinci (Orj.2005)

Şekil 5.3. Kemer, fot. 4-üçüncü
(Orijinal 2005)

Şekil 5.4. Kemer, fot. 23-dördüncü
(Orijinal 2005)

Knokke`de en çok olumlu cevap alan ilk dört görüntü karesi ise, 30, 7, 15 ve 1 no`lu fotoğraflardır (Şekil 5.5, 5.6, 5.7 ve 5.8).

Şekil 5.5. Knokke, fot.30-birinci
(Orijinal 2005)

Şekil 5.6. Knokke, fot.7-ikinci
(Orijinal 2005)

Şekil 5.7. Knokke, fot.23-üçüncü
(Orijinal 2005)

Şekil 5.8. Knokke, fot.1-dördüncü
(Orijinal 2005)

Tercih edilen görüntü karelerinde ve Çizelge 5.1. ve 5.2.'den de anlaşıldığı gibi insanların turizm resortlarında, daha az yapılaşmış doğal özelliklerin egemen olduğu peyzajları görmek istedikleri; fotoğraf 9'da (Kemer) olduğu gibi doğal, yere ait malzemelerin kullanılmasıyla oluşmuş yapı bileşenlerini ya da (Knokke) "fotoğraf 7'de olduğu gibi tarihi, geleneksel yapıları tercih ettikleri görülmektedir. (Kemer sahilinde geleneksel yapı yer almamaktadır). Ardından, eğer yapı varsa, iki katlı, küçük kütlelerden oluşan, yoğunluğun düşük olduğu, ayrık nizam yapılaşma "fotoğraf 4'te (Kemer) ve "fotoğraf 23 ve 1" de (Knokke) olduğu gibi tercih edilmektedir (Şekil 5.1, 5.2, 5.3, 5.7 ve 5.8).

Kemer'de genel silueti gösteren, doğal peyzaj karakteristiklerinin (kıyı yapısı, dağ kitlesi, doğal bitki örtüsü, su yüzeyi, topoğrafya) görüntü karelerinde egemen olduğu, yapı gruplarının mevcut görüntülerde tamamlayıcı olduğu (egemen olmadığı), fotoğraflar en çok olumlu cevaplar almıştır. Topoğrafyanın hareketli olması, peyzajın dinamik yapı göstermesi özellikle belirleyici olmuştur.

Knokke'de ise doğal peyzaj dokusundan ziyade geleneksel yapıların egemen olduğu ve kıyı yapısıyla uyumlu fotoğraflar tercih edilmiştir. Kemer'de olduğu gibi (kıyaslanacak olursa) topoğrafik yapı göreceli olarak daha az etkilidir. Knokke'de az katlı ve geleneksel yapı dokusu ve bu dokunun kıyı yapısıyla aynı olan uyumu; Kemer'de ise doğal peyzaj özelliklerindeki hareket belirleyici olmuştur.

İkinci soru cevaplarında, yapı ya da yapı bileşenlerinin çevresiyle bütünleşmesinin değerlendirmesinde Kemer'de en çok olumsuz cevap alan sondan ilk dört görüntü karesi sırasıyla, 29, 17, 11 ve 24 nolu fotoğraflardır (Şekil 5.9, 5.10, 5.11 ve 5.12).

Kemer'in genel siluetini içeren görüntüler tercih edilirken, yerleşime yaklaşıldığında yapı ya da yerleşim dokusunun gerek birbirleriyle gereksede çevreleriyle olan uyumsuzluğu rahatsız edici boyuttadır.

Şekil 5.9. Kemer, fot.29-30'uncu
(Orijinal 2005)

Şekil 5.10. Kemer, fot.17-29'uncu
(Orijinal 2005)

Şekil 5.11. Kemer, fot.11-28'inci
(Orijinal 2005)

Şekil 5.12. Kemer, fot.24-27'inci
(Orijinal 2005)

Knokke'de en çok olumsuz cevap alan ilk dört görüntü karesi, 9, 10, 21 ve 12 no'lu fotoğraflardır (Şekil 5.13, 5.14, 5.15 ve 5.16).

Şekil 5.13. Knokke, fot.9-30'uncu (Orijinal 2005)

Şekil 5.14. Knokke, fot.10-29'uncu
(Orijinal 2005)

Şekil 5.15. Knokke, fot. 21-28'inci
(Orijinal 2005)

Şekil 5.16. Knokke, fot.12-27'inci (Orj. 2005)

En çok olumsuz cevap verilen görüntü karelerinde insanların büyük kütleli yapılardan, birbirini tekrar eden formlardan, sarı, pembe vb. birbiriyle uyumsuz renklerden, denize çok yakın yapılaşmadan, tarihi dokunun büyük apartmanlar arasında sıkışıp kalmasından kaynaklanan form ve ölçek uyumsuzluğundan hoşlanmadıkları görülmektedir.

İkinci soru için yapılan değerlendirmelerin tamamı Çizelge 5.3 ve 5.4'te görülmektedir. İkinci soruda anket yapılan kişilerden gösterilen görüntü karesini değerlendirmeleri, "çok kötü", "kötü", "kabul edilebilir", "iyi" ve "çok iyi" seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmiştir. Fotoğraflar, en yüksek puan alandan en düşük puan alana doğru sıralanmıştır.

Çizelge 5.3. Kemer, ikinci soru için verilen cevaplar ve tercihlere göre sıralanması

Fotoğraflar	A	B	C	D	E	Ankete katılan kişi sayısı	Fotoğraf No	Sıralanma
Fotoğraf 1	0	19	40	32	9	100	Fotoğraf 7	1
Fotoğraf 2	8	26	31	34	1	100	Fotoğraf 9	2
Fotoğraf 3	4	22	31	30	13	100	Fotoğraf 4	3
Fotoğraf 4	7	9	21	34	29	100	Fotoğraf 23	4
Fotoğraf 5	5	18	35	26	16	100	Fotoğraf 30	5
Fotoğraf 6	4	17	37	25	17	100	Fotoğraf 6	6
Fotoğraf 7	5	4	27	31	33	100	Fotoğraf 1	7
Fotoğraf 8	17	36	19	16	12	100	Fotoğraf 5	8
Fotoğraf 9	5	10	23	32	30	100	Fotoğraf 3	9
Fotoğraf 10	8	21	35	28	8	100	Fotoğraf 28	10
Fotoğraf 11	19	37	27	11	6	100	Fotoğraf 13	11
Fotoğraf 12	5	28	45	18	4	100	Fotoğraf 16	12
Fotoğraf 13	5	18	35	34	8	100	Fotoğraf 19	13
Fotoğraf 14	6	32	39	12	11	100	Fotoğraf 21	14
Fotoğraf 15	4	9	25	42	20	100	Fotoğraf 27	15
Fotoğraf 16	5	20	39	23	13	100	Fotoğraf 10	16
Fotoğraf 17	30	28	34	7	1	100	Fotoğraf 18	17
Fotoğraf 18	9	19	42	19	11	100	Fotoğraf 25	18
Fotoğraf 19	4	16	46	29	5	100	Fotoğraf 2	19
Fotoğraf 20	9	37	45	5	4	100	Fotoğraf 14	20
Fotoğraf 21	3	22	43	25	7	100	Fotoğraf 22	22
Fotoğraf 22	11	32	21	29	7	100	Fotoğraf 12	23
Fotoğraf 23	2	13	25	37	23	100	Fotoğraf 26	24
Fotoğraf 24	19	30	35	12	4	100	Fotoğraf 15	25
Fotoğraf 25	5	32	31	26	6	100	Fotoğraf 8	25
Fotoğraf 26	8	31	40	13	8	100	Fotoğraf 20	26
Fotoğraf 27	7	15	47	23	8	100	Fotoğraf 24	27
Fotoğraf 28	4	20	31	38	7	100	Fotoğraf 11	28
Fotoğraf 29	45	23	24	8	0	100	Fotoğraf 17	29
Fotoğraf 30	1	18	32	27	22	100	Fotoğraf 29	30

En olumlu bulunan fotoğraf ➔

En olumsuz bulunan fotoğraf ➔

 Birinci Tercih
 İkinci Tercih

Çizelge 5.4. Knokke, ikinci soru için verilen cevaplar ve tercihlere göre sıralanması

Fotoğraflar	çok kötü kötü kabul edilebilir iyi çok iyi					Ankete katılan kişi sayısı
	A	B	C	D	E	
Fotoğraf 1	3	8	42	37	10	100
Fotoğraf 2	17	31	32	13	7	100
Fotoğraf 3	13	29	37	17	4	100
Fotoğraf 4	9	36	41	12	2	100
Fotoğraf 5	3	16	49	22	10	100
Fotoğraf 6	5	16	42	23	14	100
Fotoğraf 7	0	14	8	47	31	100
Fotoğraf 8	4	22	28	26	20	100
Fotoğraf 9	28	45	15	12	0	100
Fotoğraf 10	32	24	20	16	8	100
Fotoğraf 11	12	37	27	18	6	100
Fotoğraf 12	15	33	32	16	4	100
Fotoğraf 13	1	15	43	30	11	100
Fotoğraf 14	15	16	28	29	12	100
Fotoğraf 15	8	12	33	37	10	100
Fotoğraf 16	11	34	28	17	10	100
Fotoğraf 17	10	22	39	22	7	100
Fotoğraf 18	6	11	46	25	12	100
Fotoğraf 19	4	21	27	27	21	100
Fotoğraf 20	12	30	28	25	5	100
Fotoğraf 21	18	38	27	13	4	100
Fotoğraf 22	9	27	36	20	8	100
Fotoğraf 23	4	9	25	42	20	100
Fotoğraf 24	10	32	31	20	7	100
Fotoğraf 25	11	27	32	23	7	100
Fotoğraf 26	13	30	38	14	5	100
Fotoğraf 27	17	27	30	13	13	100
Fotoğraf 28	16	20	23	27	14	100
Fotoğraf 29	5	18	32	30	15	100
Fotoğraf 30	4	5	4	25	62	100

En olumlu bulunan fotoğraf ➡

Fotoğrafi No	Sıralanma
Fotoğraf 30	1
Fotoğraf 7	2
Fotoğraf 23	3
Fotoğraf 1	4
Fotoğraf 19	5
Fotoğraf 8	6
Fotoğraf 13	7
Fotoğraf 29	8
Fotoğraf 23	9
Fotoğraf 18	10
Fotoğraf 6	11
Fotoğraf 5	12
Fotoğraf 14	13
Fotoğraf 28	14
Fotoğraf 17	15
Fotoğraf 22	16
Fotoğraf 25	17
Fotoğraf 24	18
Fotoğraf 16	19
Fotoğraf 20	20
Fotoğraf 27	22
Fotoğraf 3	23
Fotoğraf 11	24
Fotoğraf 26	25
Fotoğraf 2	25
Fotoğraf 4	26
Fotoğraf 12	27
Fotoğraf 21	28
Fotoğraf 10	29
Fotoğraf 9	30

En olumsuz bulunan fotoğraf ➡

 Birinci Tercih
 İkinci Tercih

Çizelge 5.3 ve 5.4’te görüldüğü gibi “çok iyi” ve “iyi” cevabı alan fotoğraflar küçük hacimli, çevresindeki doğal ya da yapay peyzajla bir görsel sürekliliğe sahip ya da geleneksel yapılardır.

Garcia vd (2004) yapı ile çevresi arasında görsel süreklilik özelliği taşıyan görüntü karelerinin, büyük farkla, “iyi” ve “çok iyi” cevapları aldığını bildirmekte olup görsel sürekliliği sağlamanın dört yolunu tanımlanmaktadır. Bunlar,

- Doğanın kopyalanması,
- Geleneksel yapıların taklit edilmesi,
- Doğal bir paravan veya kafes yapılandırmak projeyi bunun arkasına gizlemek,
- Doğal olarak gizlenmiş bir bölge seçmektir.

Çevre ve yapı arasındaki ölçü farkı büyükse yapı beğeni görmemektedir. Örneğin; Knokke’de 1900’lerdeki Grand Hotelin yerine yapılmış olan, çok daha büyük ölçekli Havana Beach Otel en çok olumsuz cevap alan ikinci fotoğraftır. Çünkü yapı insan ölçeğine düşünürsek rahatsız edici boyutta olmakla beraber, çevresinde yapılarla birlikte baktığımızda ölçek farkı oldukça büyüktür (Şekil 5.17 ve 5.18).

Şekil 5.17. Grand Hotel, 1900
(Anonim 1985)

Şekil 5.18. Havana Beach Hotel, 2005
(Orijinal 2005)

Bu konuda yapılan çalışmalar insanların tercihlerinin, yapılar ya da yapı bileşenleri ile tahrip edilmemiş, genel olarak insan etkisinin en aza indirgenmiş çevresel ortamlar

yönünde olduğunu göstermektedir. Arriaza vd (2004) yaptıkları ankette, İspanya’da tarımsal peyzajın görsel kalitesini arttıran hususları sırasıyla peyzaja en düşük düzeyde kültürel müdahale; iyi korunmuş insan yapımı öğeler, bitki örtüsü oranı, su miktarı, dağların bulunması ve renk kontrastı olarak belirlenmiştir. Kemer ve Knokke’de yapılan çalışma sonuçları ile örtüşmektedir. Morgan (1999), İngiltere Galler kıyılarındaki 70 plajda video panoramaları kullanarak plajların görsel kalitesini değerlendirmiş ve insanların olumlu tercihlerinin sürekli bir insan altyapısının olmadığı plajlar olduğunu belirtmiş, baskın bir yapı varlığına sahip plajların ise oldukça düşük puanlar aldığını saptamıştır. Hernandez vd (2004) İspanya’da yaptıkları araştırmada; yapıların daha çok küçük tepelik alanlara yerleştirilmesinin tercih edildiğini, yüksekliği az olan, oldukça az yer kaplayan ve peyzaj içerisinde dikkat çekmeyen unsurların olumlu yönde değerlendirildiklerini bildirmektedir.

Ankete katılan kişilerin demografik özellikleri ile verdikleri cevaplar arasında bazı korelasyonlar görülmüştür. Öncelikle eğitim düzeyi ile ikinci soru cevapları arasında genel bir korelasyon bulunmaktadır. Kemer’de ve Knokke’de 12 fotoğrafta eğitim durumu yükseldikçe cevapların daha olumsuz olduğu görülmektedir. Kemer’deki iki fotoğrafta ise bunun tam tersi bir korelasyon görülmüş, eğitim durumu yükseldikçe verilen cevapların daha olumlu olduğu ortaya çıkmıştır. Bu fotoğraflar genellikle olumlu cevaplar almışlardır. Kemer ve Knokke’de 11 fotoğrafta, yaş yükseldikçe verilen yanıtların pozitive yaklaştığı, özellikle “kabul edilebilir” seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu açıdan Kemer ve Knokke’de birbirini destekleyen sonuçlar elde edilmiştir. Morgan (1999)’da eğitim seviyesi ve yaş gibi sosyal farklılıkların verilen cevaplar üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Eğitim seviyesi yükseldikçe verilen cevabın önceden tahmin edilebilirliği artmış, çoğu zaman da beğeni oranı azalmıştır. Ayrıca, yaş arttıkça yanıtların “kabul edilebilir” seçeneğinde yoğunlaştığı görülmüştür.

Knokke’de yapılan anketlerde 6 fotoğrafta birinci soru ile ankete katılanların milliyetleri arasında korelasyon görülmüştür. Kemer’de ise 5 fotoğrafta yaş grupları, 6 fotoğrafta ikamet edilen yer ile verilen cevaplar arasında korelasyon bulunmaktadır.

Birinci soru için elde edilen korelasyonlar Kemer ve Knokke'de birbirini desteklememektedir.

Kemer'de turizm gelişmeleri gerçekleşmeden önce turistlerle yapılan bir anket sonucunda; bu insanları en çok etkileyen unsurların başında, portakal ve çam ağaçları ile kaplı kara bandının, kendi deneyimleri ile pırıl pırıl, mavi Akdeniz suları ile oluşturduğu doyulmaz güzellikteki, doğal kompozisyonun geldiği anlaşılmıştır (Aydın 1987). 2005 yılında, yapılmış betonarme binalar eskimeye başlamış, çam ağaçları ve portakal bahçeleri yok edilerek pansiyon ve oteller yazlıklar inşa edilmiştir ve bu yoğun yapı dokusu içinde çam ormanları sadece Kındılçeşme kamp alanı tarafında gözlemlenebilmektedir. Kemer'de yapılmış olan anketlerden anlaşılan, kaybedilen doğal peyzajın varlığının çok önemli olduğudur. Kemer'de halen mevcut bulunan doğal peyzajların korunması çok önemlidir.

Yapıların çevreye uyumu veya uyumsuzluğu, çevreye olan etkisinin incelendiği bu tezde çıkan sonuçlara göre Kemer'de yapıların çevreyle daha iyi bütünleşebilmesi için en çok değiştirilmek istenen unsur olan "renk" ile ilgili genel bir düzenleme yapılabilir.

Kemer ve Knokke'de her iki bölgede de imar durumları yeniden gözden geçirilmeli, eğer yapılamıyorsa; yeni tasarlanacak turizm resortları için genel yapının küçük hacimli, yeterli yeşil alana sahip, birbiri ile doku, form ve çizgi açısından uyumlu yapı yerleşimlerini yaratabilecek imar kuralları öngörülmesi gerekmektedir.

Belçika'nın, sınırlı kıyı şeridine sahip olması, Knokke'deki yeni yapıların malzeme ve çizgi bakımından daha tutarlı ve uyumlu tasarlanmasını gerektirmektedir. Örneğin kasinoya yapılacak ek yapı için düzenlenen tasarım yarışması, çevreye uyumun daha fazla önemsendiğini göstermektedir (Şekil 5.19, 5.20 ve 5.21).

Şekil 5.19. Kasino'nun arkasındaki meydan, kasino ve sahile doğru bakış (Robberechts 2005)

Şekil 5.20. ve 5.21. Kasino için ek bina tasarımlarından bazıları (Anonim 2005f)

Sonuç olarak; turizm bölgelerinde çevresel etki değerlendirmesi ve onun bir bölümü olarak tanımlanabilen peyzaj ve görsel etki değerlendirmesi yapılması, yapıların çevreleri ile olan entegrasyonunun sağlanması, doğayı tahribat düzeyinin renk, doku, ölçek, konum, çizgi ve form açısından en aza indirgenmesi özellikle turizmin sürdürülebilirliği açısından çok önemli bir unsurdur.

6. KAYNAKLAR

- AKBAR, K.F., HALE W.H.G. and HEADLLY A.D., 2002. Assessment of Scenic Beauty of the Roadside Vegetation in Northern England, Landscape and Urban Planning, 63, 139-144 pp.
- ANGILERI, V. and TOCCOLINI, A., 1993. The Assessment of Visual Quality as a Tool for the Conservation of Rural Landscape Diversity, Landscape and Urban Planning, 105-112 pp.
- ANONİM, 1981. Türkiye Harita Genel Komutanlığı arşivi.
- ANONİM, 1985. 2000 Jaar Zwinstreek, Een Uitgave van Mappamundi in Samenwerking met het Ministre van de Vlamse Gemeenschap, Knokke, Belgie.130 ss.
- ANONİM, 2000. Antalya İl Yıllığı, Antalya İl Özel Müdürlüğü, Antalya.
- ANONİM, 2004. Antalya İl Yıllığı, Antalya İl Özel Müdürlüğü, Antalya.
- ANONİM, 2005a. Google Earth.
- ANONİM, 2005b. Antalya Valiliği Kültür Envanteri (Kemer-Kumluca-Finike), İl Özel İdaresi Kültür Yayınları, Antalya, 174 ss.
- ANONİM, 2005c. www.knocke-climate.be.
- ANONİM, 2005d. Knokke Turizm Danışmanlık Ofisi.
- ANONİM, 2005e. Sincfala Heemkundig Museum, Volkskunde-visserij-landbouw, museum.sincfala@online.be.
- ANONİM, 2005f. www.knocke-heist.be.
- ANONİM, 2006. www.vila-int.com.
- ARRIAZA, M., CANAS-ORTEGA, J.F., CANAS-MADUENO and J.A., RUIZ AVILES P.,2004. Assessing the Visual Quality of Rural Landscapes, Spain, Landscape and Urban Planning, 69, 115-125 pp.
- ATEŞ, G., 1999. Görsel Etki Analizinde Simülasyonun Kullanımı, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 97 ss.
- ATİK, M., 2003. Güney Antalya Bölgesindeki Turizm Gelişmelerinin Doğal Çevre Üzerine Etkileri ve Sürdürülebilir Turizm Olanakları. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana, 254 ss.

- AYDIN, N., 1987. Antalya-Kemer Yat Limanı Peyzaj Planlaması, Yüksek Lisans tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 203 ss.
- AYDINLI, S., 1992. Mimarlıkta Görsel Analiz, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul, 66 ss.
- BAYBURTLUOĞLU, C., 2004. Lykia, Suna-Inan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya, Türkiye, 300 ss.
- BELL, S., 1995. Elements of Visual Design in the Landscape, FN Spon, London.
- BISHOP, I.D. and LEAHY, P.N.A., 1989. Assessing the Visual Impact of Development Proposals: The Validity of Computer Simulations. Landscape Journal, 8, 92-100 pp.
- BISHOP, I.D. and ROHRMANN, B., 2003. Subjective Responses to Simulated and Real Environments: A Comparison, Landscape and Urban Planning, 65, 261-227 pp.
- BOMMER, C. et MASSART, J. 1908. Les Aspects de la Vegetation en Belgique, Ministre de L'interieur et de L'agriculture, Jardin Botanique L'etat, Bruxelles.
- BURGGRAEVE, G., 1995. De Planten Van Het Zwin, Copyright N. V. Compagnie, Brugge, Belgie, 43 pp.
- BURGGRAEVE, G. en DECLEER, M., 2000,. Het Zwin. Tussen Knokke, Damme en Sluis, Davidfonds, Belgie, 160 pp.
- CANAS I., AYUGA.F. and ORTIZ, J., 1996. Visual Impact Assessment for Farm Building Projects. In: Proceeding of International Conference on Agricultural Engineering, AnEng, '96.
- COŞKUN, H.Ç., 2003. Urla (İzmir) Kent Merkezi ve Yakın Çevresi Örneğinde Görsel Etki Değerlendirme Çalışması, Yüksek Lisans tezi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 213 ss.
- D'HONT, A., 1981. 100 Jaar Knokke-Badplaats, Cnoc is ier, Knokke, Belgie, 43 pp.
- D'HONT, A., 1992. Gids van het Andere Knokke. Langs Strand En Dijk, Knokke, Belgie, 267 pp.
- DUMANT, G. H., 1999. The Belgian Coast (8 Maritime Flanders), b.v.b.a. Uitgeverij Mercks Editions, Belgie.
- GARCIA, L., HERNANDEZ J. and AYUGA F., 2003. Analysis of the Exterior Color of Agro-Industrial Buildings: A Computer Aided Approach to Landscape Integration, Journal of Environmental Management, 69, 93-104 pp.

- GARCIA, L., HERNANDEZ J. and AYUGA F., 2004. Analysis of the Materials and Exterior Texture of Agro-Industrial Buildings: A Photo Analytical Approach to Lanscape Integration, Landscape and Urban Planning, Spain, 74, 110-124 pp.
- HERNANDEZ J., GARCIA, L. and AYUGA F., 2004. Assessment of Visual Impactmade on the Landscape by New Buildings: A methodology for Site selection. Lanscape and Urban Planning, 68, 15-28.
- KARADAYI, G., 2000. Kent Kimliğinin Sürdürülebilirliği ve Görsel Etki Değerlendirmesi: Tarazon Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 151 ss.
- KEMER BELEDİYESİ, 2006. Kemer Belediyesi Arşivi, Antalya.
- KAPLAN, A., KÜÇÜKERBAŞ, E. ve ÖZKAN, B., 1999. Foça Kentsel Yerleşiminde Görsel Etki Değerlendirmesi Üzerine Araştırmalar, Ege Üniversitesi Araştırma Fonu Proje: 96-ZRF-009, İzmir, 112 ss.
- LANCASTER, M., 1996. Colourscape, Academy Editions, London, 14 pp.
- L.I.E.M.A. (THE LANDSCAPE INSTITUTE of ENVIROMENTAL MANAGEMENT and ASSESMENT), 2002. Guidelines for Landscape and Visual Impact Assessment, Spon Press, London, 166 pp.
- LYNCH, K., 1960. The Image of the City, The MIT Press, London, 194 pp.
- LYNCH, J.A. and GIMBLETT, R.H., 1992. Perceptual Values in the Cultural Landscape: A Spatial Model for Assessing and Mapping Perceived, Environment and Urban Systems, 16(22), 453-471 pp.
- MORGAN, R., 1999.. Some Factors Affecting Coastal Landscape Aesthetic Quality Assessment, Landscape Research, 24, 167-185 pp.
- ÖZERDİM, B.,1982. Kentsel Çevre İmgesinin Görsel Yolla Değerlendirilmesinde Bir Yöntem Araştırması Yöntemin İzmir’de Denenmesi, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, 291 ss.
- ÖZÜKAN, B., 2004. Kemer Türkiye Gezi Kitaplığı. Boyut Yayın Grubu, İstanbul, Türkiye, 72 ss.
- PEREZ, J.D.G., 2002. Ascertainning Landscape Perceptions and Preferences with Pair-Wise Photographs Planning Rural Tourism in Extremadura, Spain, 27 (3), 297-308 pp.
- ROBBERECHTS, W.,2005. The Flemish Coast. A Viev From the Sky, Wim Robberrechts en Uitgeverij Davidfonds NV, Leuven, Belgium, 125 pp.

SANOFF, H., 1991. Visual Research Methods in Design, New York Van Nostrand Reinhold Company, U.S.A. 74 pp.

SMARDON, R.C., PALMER, J.F. and FELLEMAN, J.P., (Editors) 1986. Foundations for Visual Project Analysis, John Wiley&Sons, Inc., , Canada, U.S.A., 374 pp.

YÜCEL, M., 2001. Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED), Baki Kitabevi, Adana, 298 ss.

ÖZGEÇMİŞ

Hacer MUTLU, 1976 yılında Burdur/Bucak'ta doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Bucak'ta tamamladı. 1993 yılında girdiği İstanbul, Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Bölümünden mimar olarak 1998'de mezun oldu. İstanbul'da değişik yıllarda, Atelye 70 Mimarlık ve Şehir ve Bölge Planlama Bürosu, Biberoglu Ahşap ve Dekorasyon vb. yerlerde çalıştı. Bucak'ta serbest mimarlık yaptı. 2004 yılı Eylül ayında Yıldız Teknik Üniversitesi, Peyzaj Planlama Programında yüksek lisansa başladı. 2004 yılı Şubat ayında başladığı Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı'nda, yüksek lisans öğrenimine devam etmektedir. 2005 yılında 5 ay süreyle Erasmus programı kapsamında Belçika Erasmushogeschool-Horteco'da öğrenim görmüştür. 2005 yılında İstanbul'da, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Alman STO Design işbirliği ile gerçekleştirilen "Yüzey Tasarımında Renk, Doku, Akustik" konulu programa katıldı. 2006 yılında İngiltere Galler'de 2 hafta süreyle Avrupa Birliği Sokrates Yoğun Programlar kapsamında COZIP-Kıyı Alanları Yönetimi Yoğun Programına katıldı. Halen Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalında Araştırma Görevlisi olarak görev yapmaktadır.